

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Anna Ewetz

Tiden efter den 11 september
- en studie kring vidtagna
straffrättsliga åtgärder

Examensarbete
20 poäng

Per-Ole Träskman

Straffrätt

Vt 2007

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Syfte	4
1.2 Problemställning	5
1.3 Metod	5
1.4 Disposition	5
1.5 Avgränsning	6
1.6 Material	6
2 FENOMENET TERRORISM	8
2.1 Historik	8
2.2 Terrorismbegreppet och närliggande begrepp	9
3 OLIKA TYPER AV TERRORISM	10
3.1 Vänsterterrorism	10
3.2 Högerterrorism	10
3.3 Religionsterrorism	11
3.4 Etnisk-nationell terrorism	12
3.5 NBC-terrorism	13
3.5.1 NBC-terrorism - definitioner och centrala begrepp	13
4 USA OCH EUROPA UNDER ATTACK	15
4.1 11 september, New York 2001	15
4.2 11-M, Madrid 2004	15
4.3 Bombattentaten i London 2005	16

4.4 Hotet mot väst – men vem var fienden?	16
5 FN:S STÄLLNINGSTAGANDE OCH AGERANDE EFTER 11 SEPTEMBER	18
6 EU:S STÄLLNINGSTAGANDE OCH AGERANDE EFTER 11 SEPTEMBER	20
6.1 Antiterrordeklaration och strategi mot terrorism	20
7 EUROPEISKA RÅDETS RAMBESLUT OM BEKÄMPANDE AV TERRORISM	22
7.1 Bakgrund	22
7.2 Genomförandet av rambeslutet till svensk lag	23
7.3 Syftet med rambeslutet	24
7.4 Rambeslutets innehåll	24
7.4.1 Tolkningsföreskrifter	25
7.5 Promemorians lagförslag	25
8 LAG (2003:48) OM STRAFF FÖR TERRORISTBROTT	26
8.1 Terroristbrottets innehåll	28
8.1.1 Objektiva rekvisit	28
8.1.2 Subjektiva rekvisit/ uppsåtsrekvisit	29
8.1.2.1 Punkt 1	30
8.1.2.2 Punkt 2	30
8.1.2.3 Punkt 3	30
8.2 2 § och 3 § med beaktande av 1 §	31
8.3 4 § Lag om straff för terroristbrott	31
8.4 Invändningar mot lagen	32
8.5 Danmarks reglering av rambeslutet	33
8.5.1 Miljöorganisationen Greenpeace dömd i Danmark	33
9 TVÅ DOMAR ENLIGT DEN NYA LAGEN OM STRAFF FÖR TERRORISTBROTT	35
9.1 Västmanlands tingsrätts dom B 4027-04	35
9.2 Svea hovrätts dom B 3687-05	37
10 SLUTSATSER	39
11 AVSLUTANDE KOMMENTAR	44

BILAGA A	45
BILAGA B 32002F0475	48
LITTERATURFÖRTECKNING	52

Sammanfattning

Ämnet för denna uppsats utgår från terroristattacker den 11 september 2001 i New York, USA. Uppsatsen behandlar de straffrättsliga åtgärder som vidtagits tiden efter den 11 september fram till idag.

Som en konsekvens av terrorattacker i New York ("11 september") och senare terrorattacker i Madrid 2004 och London 2005, har det i världen skapats en enad front för att bekämpa, motverka och förebygga terrorism.

I Europa enades EU:s medlemsländer efter den 11 september om framtida gemensamma åtgärder för att motverka och bekämpa terrorism. Man insåg vikten av och det nödvändiga i att på bred front och gemensamt bekämpa ett av de främsta hoten, eller rent av det främsta hotet, mot demokrati, öppenhet och säkerhet. EU:s strategi för att bekämpa terrorismen kom att bli omfattande. Ett led i detta var att anpassa medlemsländernas strafflag så att man skulle kunna bestraffa terrorism på samma sätt inom hela Europeiska unionen.

Min uppsats har varit koncentrerad till det rambeslut om bekämpande av terrorism, som antogs inom EU i kölvattnet av terrorattacker den 11 september, och till den svenska följdlagstiftningen som rambeslutet senare mynnade ut i.

Lagen om straff för terroristbrott antogs i Sverige 1 juli 2003 och är alltså en förhållandevis ny lag. I uppsatsen har jag pekat på att rambeslutet, likaväl som den nya lagen, antogs mycket skyndsamt efter den 11 september. Jag kan konstatera att då lagen ännu är relativt oprövad är det fortfarande svårt att bedöma hur lagen mera exakt kan komma att tillämpas i framtiden. Likaså kan vissa definitioner i den nya svenska terroristlagen eventuellt ge anledning till tolkningssvårigheter. Definitionen av vad som skall anses utgöra terroristbrott är fortfarande något oklar.

Förord

I och med terrordåden den 11 september 2001 förändrades plötsligt världen, inte bara tillfälligt, utan för framtiden. Aldrig tidigare hade världen skådat ett terroristdåd som det mot World Trade Center på södra Manhattan och mot försvarshögkvarteret Pentagon i Washington. Det var Amerika, demokratins och liberalismens starkaste symbol, som blev det direkta föremålet för attacken, men konsekvenserna drabbade indirekt även Europa; det var vår egen frihet som var hotad. En kamp mot det “onda” - mot terrorismen - hade inletts!

Inte heller hade världen tidigare ställts inför uppgiften att för framtiden förebygga liknande terroristattacker eller andra typer av terroristdåd. Efter händelsen den 11 september 2001 påbörjade man i världen byggandet av en enad front för att bekämpa, motverka och förebygga terrorism. I Europa enades medlemsländerna om framtida gemensamma åtgärder för att motverka och bekämpa terrorism. Man insåg vikten av och det nödvändiga i att på bred front och gemensamt bekämpa ett av de främsta hoten, eller rent av det främsta hotet, mot demokrati, öppenhet och säkerhet.

Förkortningar

BrB	Brottsbalken
ETA	Euskadi ta Askatasuna, baskiska för ”Baskerlandet och friheten”
EU	Europeiska unionen
FEU	Fördraget om Europeiska unionen
FN	Förenta Nationerna
Hamas	Harakat al-Muqawamah al-Islamiyya, Muslimska motståndsrörelsen
HD	Högsta Domstolen
IRA	Irish Republican Army
NATO	North Atlantic Treaty Organisation
PLO	Palestinian Liberation Organization
Promemoria	Ds 2002:35 Straffansvar för terroristbrott
Prop.	Proposition 2002/03:38
Rambeslut	Europeiska unionens rambeslut om bekämpande av terrorism
RF	Regeringsformen
Rådet	EU:s ministerråd (för rättsliga och inrikes frågor)
WTC	World Trade Center

1 Inledning

Terrorismen gör sig idag påmind i många människors dagliga liv. Sedan terroristattackerna mot USA 2001 är terrorism ett begrepp som ständigt möter oss i tv, radio och tidningar. Men terrorism är på intet sätt någonting nytt. I historien har världen bevittnat terrordåd av olika slag, av olika omfattning, av olika grupper och i olika delar av världen. Konstateras kan dock att fokuseringen på terrorismbekämpning fick en nystart efter attackerna mot USA 2001.

Händelser som den i New York 2001, Madrid 2004 och London 2005 är både skrämmande och fasansfulla men samtidigt på sätt och vis förenande. De är också unika och kräver unika åtgärder. Efter attackerna den 11 september 2001 fick kampen mot terrorismen hög prioritet hos alla medlemsländer. Världen kunde inte längre agera i periferin utan man insåg att förenade aktioner krävdes för att stävja denna nya typ av terror. Att agera tillsammans och enat ansåg man vara en förutsättning för att bekämpa de aktörer som hotade demokratin. Som ett led i detta förband sig Europeiska unionens medlemsländer att gemensamt bekämpa terrorismen för att kunna ge sina medborgare största möjliga säkerhet.

EU:s strategi för att bekämpa terrorismen kom att bli omfattande. Ett led i denna strategi var att anpassa medlemsländernas strafflag så, att man skulle kunna bestraffa terrorism på samma sätt inom hela Europeiska unionen.

1.1 Syfte

Mitt syfte med uppsatsen är att se på de åtgärder som vidtagits efter den 11 september 2001 och då främst straffrättsliga sådana. Med andra ord, att mot bakgrund av Europeiska rådets rambeslut för bekämpning av terrorism, och med fokus på den nya svenska lagen om straff för terroristbrott, redogöra för de straffrättsliga åtgärder som vidtagits för att bekämpa terrorismen.

Mitt syfte är också att redogöra för vilka brott som skall anses utgöra terroristbrott enligt den nya svenska terroristlagen. Med andra ord vad som enligt den nya lagen krävs för att ett brott enligt lagens definition skall vara ett terroristbrott.

Ytterligare ett syfte är att genom att studera två domar se hur lagen tillämpats i praktiken. Jag har under det avsnittet även gjort ett nedslag i dansk rättstillämpning. Vidare undersöker jag vilka konsekvenser den nya lagen kan få framöver.

1.2 Problemställning

Mina frågeställningar kom att bli som följer;

- Vilka rättsliga åtgärder mot terrorism har vidtagits på EU-nivå och nationell nivå efter den 11 september?
- Vad innebar Europeiska rådets rambeslut om bekämpande av terrorism och vad innebär det för svenskt vidkommande?
- Vilka brott utgör terroristbrott enligt den svenska lagen om straff för terroristbrott?

1.3 Metod

Jag har valt att se terrorismen i ett internationellt och i ett nationellt perspektiv, med bäring på främst USA, Europa och Sverige. Fokus i min uppsats ligger dock på Sverige och den svenska straffrätten. Men jag har ändå valt att även se till det internationella perspektivet för att få en bättre uppfattning om och förståelse för vilken rättslig genomslagskraft som terroristattackerna den 11 september gav upphov till. Utifrån de åtgärder som vidtagits både på EU-nivå, främst genom rambeslutet, och på nationell nivå genom den nya lagen om straff för terroristbrott, försöker jag se dels på vilka brott som skall anses utgöra terroristbrott, dels vilka konsekvenserna av lagen kan bli framöver.

Mitt arbete är tvärvetenskapligt i den meningen att terrorismen behandlas ur främst ett juridiskt perspektiv, men även ur ett samhälleligt. Den ena aspekten utesluter inte den andra utan tvärtom hänger de ihop och utgör olika, men alla nödvändiga, komponenter i kampen mot terrorismen.

1.4 Disposition

Uppsatsen innehåller tre delar, där första delen utgörs av en redogörelse av terrorismen i stort. I denna del behandlas terrorismens historia och terrorismen som fenomen samt ett antal olika typer av terrorism. Jag försöker inte ge någon allmän definition av terrorism utan fokuserar istället längre fram i uppsatsen på vad som enligt den nya svenska lagen är att anse som terroristbrott (se del tre).

Den andra delen behandlar tiden efter den 11 september 2001 och de åtgärder som vidtagits för att bekämpa terrorismen dels på kort sikt, dels på lång sikt. I denna del ligger fokus på Europa och på Europeiska rådets rambeslut om bekämpande av terrorism. En redogörelse av bakgrunden till rambeslutet ges liksom en presentation av rambeslutets syfte och innehåll.

Att inriktningen här sker mot Europa är naturligt, då rambeslutet upprättats inom Europeiska unionen.

Den tredje och sista delen är koncentrerad till Sverige. Här behandlas lagen om straff för terroristbrott, vilken antagits mot bakgrund av EU:s rambeslut om bekämpande av terrorism. Här ligger fokus på regleringen av vilka brott som är att anse som terroristbrott. Här görs också en genomgång av två fall där den nya lagen använts i domstol.

1.5 Avgränsning

Jag har begränsat mitt ämne till att se på straffrättsliga åtgärder och konsekvenser från och med terrorattackerna den 11 september fram till idag. Jag berör alltså inte de folkrättsliga konsekvenser som 11 september givit upphov till. Konstateras kan dock att en redogörelse av de folkrättsliga åtgärderna ytterligare skulle förstärka bilden av 11 september som en extraordinär händelse som blev en ny startpunkt för kampen mot terrorism. Dock vill jag betona att kampen mot terrorismen pågått länge, långt före 11 september-attackerna, men att man kan säga att kampen mot terrorismen fick en "nystart" i och med 11 september-attackerna.

För att belysa de straffrättsliga åtgärder som vidtagits för att bekämpa terrorismen har jag tagit som utgångspunkt det gemensamma rambeslut, som antogs av EU efter attackerna mot USA 2001. Jag har koncentrerat mig på den svenska lagen om straff för terroristbrott och då främst till paragraf 2, där det regleras vilka brott som skall klassas som terroristbrott. Med andra ord: definitionen av vad som krävs för att ett brott skall utgöra terroristbrott.

Jag har avsiktligt valt att inte redogöra för militärens befogenheter i terrorismsammanhang, det vill säga militärens möjlighet att få delta i bekämpning av storskalig terrorism. Det är visserligen ett dagsaktuellt ämne, men det skulle ta för stort utrymme att inbegripas i denna uppsats.

I presentationen av rambeslutet respektive den svenska terroristlagen har jag inte för avsikt att redogöra för exakt vilka ändringar som krävdes och genomfördes när rambeslutet införlivades i svensk lag.

1.6 Material

Ämnet för denna uppsats är alltjämt och ständigt aktuellt och behandlas därför ofta i tv och dagspress, såsom nämndes i inledningen av uppsatsen. Materialet till uppsatsen utgörs därför av artiklar ur tidningar och tidskrifter men även av litteratur i ämnet.

Vad gäller litteraturen på området är den relativt begränsad. Litteratur rörande terrorismens historia är omfattande, men terrorislitteratur med juridisk anknytning är ytterst begränsad. Beträffande den nya lagen om straff för terroristbrott finns egentligen ingenting skrivet.

Jag har också använt mig av offentliga publikationer såsom propositioner, promemorior och lagar. Jag har utgått ifrån den proposition angående straffansvar för terroristbrott som arbetades fram i anledning av det europeiska rambeslutet.

Jag har även fokuserat på själva rambeslutet om bekämpande av terrorism samt på den svenska lagen om straff för terroristbrott.

2 Fenomenet terrorism

2.1 Historik

Begreppet terrorism har sina rötter i franska revolutionen, även om det faktiska fenomenet är avsevärt mycket äldre. Uttrycket terrorism härstammar från det latinska ordet *terror*, som betyder skräck. Det torde först ha använts som begrepp för det skräckvälde som rådde i Frankrike under den franska revolutionen¹.

Seloterna brukar utnämnas till att vara historiens första terrorister. Seloterna, som fått sitt namn från det grekiska ordet *zelos*, som betyder iver eller fanatiker, kämpade vid Kristi födelse mot det romerska imperiets ockupation. Seloterna började som ett religiöst renlevnadsparti, den tidens fundamentalister, och krävde att judar strikt skulle iaktta judisk, mosaisk lag. Successivt utvecklades seloterna alltmer till att bli en politisk organisation, som inte enbart höll efter religiösa beteenden utan som också strävade efter att påverka den politiska situationen i stort. År 63 tog seloterna sig in i Jerusalem och kidnappade översteprästens närmaste man. De släppte inte den kidnappade förrän romarna hade släppt tillfångatagna seloter.² En annan form av tidig terrorism var den grupp av muslimer som kallades assassiner. Assassin-sekten fanns i Persien under 1100–1300-talen och var en utbrytargrupp ur ismailiterna.³ Det franska ordet *assassin*, lönnmördare, kommer av assassinerna.

I slutet av 1960-talet hamnade "politisk terrorism" i fokus i samband med händelserna i Italien och dåvarande Väst-Tyskland.⁴ Under 1970-talet blev terrorismen uppmärksammas genom tyska Röda arméfraktionen (Baader-Meinhofligan), IRA i Nordirland, ETA i Spanien, PLO, Hamas och Hizbollah i Mellanöstern.⁵ Terroristernas motiv och syfte med sina aktioner varierar stort. I fallet med Röda armén var syftet att genom ökad statlig repression få arbetarklassen att mobilisera, i fallet ETA att skapa en självständig baskisk stat.

Efter att terrorismen minskat i omfattning under 1990-talet, med undantag för exempelvis den japanska sekten Aum Shinrikyo som spred saringas i Tokyos tunnelbana 1995⁶, inträffade den 11 september 2001 en av tidernas mest uppmärksammade terrorattacker. Till skillnad från ovan nämnda grupper med tydliga politiska och territoriella syften, hade attackerna den 11 september inte några uppenbara och tydliga mål. Denna gång hade man

---

¹ Flyghed, *Tid att besinna sig*.

² Kumm, *terrorismens historia*, sid. 37.

³ Jervas, *Terrorismen – ett hot i tiden*, sid. 8.

⁴ Flyghed, *Tid att besinna sig*.

⁵ Kumm, *Terrorismens historia*, sid. 119, 132, 161, 175.

⁶ Jervas, *Terrorismen – ett hot i tiden*, sid. 10.

istället förklarar krig mot USA och mot allt vad begreppet USA symboliserade i form av västliga värden⁷. Med andra ord hade man startat krig mot allt och alla som står för dessa värden; väst var en fiende oavsett politik och religion. Terroristattacker den 11 september 2001 var ett första led i ett muslimskt försvarskrig, ett krig mot frihet och modernitet, ett krig mot "tvivel och icke-troende", som Usama bin Ladin uttryckt det.⁸

Sammanfattningsvis kan konstateras att USA och västvärlden under historiens gång upplevt terrorism. Ämnet har belysts ur de flesta infallsvinklar och för de mest varierande syften, såväl inom forskning som i massmedia. Idag talar alla om terrorism och framförallt om hur den skall kunna bekämpas.

2.2 Terrorismbegreppet och närliggande begrepp

Terrorism (av franska *terreur*; av latinets *terror*, "skräck", "ångest", ytterst av *terreo*, "skrämna"). I svenska akademins ordlista⁹ framgår att *terrorism* är en "verksamhet som begagnar terror". Tittar man på ordet "terror" ges förklaringen "skräckvälde; skräckinjagande våldsmetoder använda i politiskt syfte". Av ordlistans förklaring framgår att terrorism utgörs av våld, skräck med ett politiskt syfte¹⁰. Terrorism innebär det illegala utnyttjandet av våld, eller hot om våld, för ett politiskt syfte. Offren utgörs mestadels av civila - människor som befunnit sig på attentatsplatsen av en ren tillfällighet. Syftet med terroraktionerna uppfattas ofta av omgivningen som ett sätt att skapa skräck, förödelse och politisk instabilitet.

Terrorism är ett vitt begrepp som används och diskuteras inom ett brett spektrum; juridiskt, samhälleligt, politiskt, säkerhetspolitiskt, religiöst osv. Mycket få personer kan tydligt förklara vad de syftar på med det starkt laddade begreppet terrorism. Det är svårt att finna en allmänt accepterad definition av begreppet terrorism. Hittills i världen har det inte funnits någon gemensam vedertagen definition på vad terrorism egentligen är. Man har heller aldrig kunnat uppnå enighet om hur en sådan definition ska se ut.¹¹ Svårigheten har varit att enas kring en definition som skall passa alla stater; kulturella, religiösa och politiska olikheter tangerar att återspeglas även i terrorismsammanhang.

---

⁷ Ljung, *Världen efter den 11 september - En snabbstudie*.

⁸ Ekéus, *Det nya kriget - mellan islamiska terrorister och västvärlden*, sid. 29-37

⁹ Svenska akademins ordlista över svenska språket, 1997.

¹⁰ Jervas, *Terrorismen - ett hot i tiden*, sid. 3.

¹¹ Jervas, *Terrorismens tid*, sid. 20.

3 Olika typer av terrorism

Terrorism kan delas in på många olika sätt. Jag har valt att göra indelningen efter den grundläggande ideologin; religiös terrorism, högerterrorism, vänsterterrorism och etnisk-nationell terrorism. Här nedan följer en kort sammanfattning av de olika typerna av terrorism.

3.1 Vänsterterrorism

Den moderna vänsterterroristen tog fart på riktigt i slutet av 1960-talet och hade sin grund i de radikala studentrörelser, som på den tiden fick ett kraftigt uppsving. Det karaktäristiska för vänsterterroristen var och är fortfarande dess klassperspektiv. Man ansåg att samhället bestod av två klasser, kapitalisterna respektive arbetarna, där den förstnämnda ansågs förtrycka den senare. Anhängarna av denna vänsterfalang ansåg att gemene man inte var medveten om förtrycket utan att detta därför behövde tydliggöras för vanligt folk. Det var mot denna bakgrund som terroristattacker genomfördes. Anhängarna av vänsterterroristen ansåg att de hade mandat från folket att genomföra attackerna. Man fokuserade attackerna till exempelvis representanter för stora företag som symboliserade det kapitalistiska samhället. Man ville inte skada vanligt folk inför risken att få folket emot sig.

Vänsterterroristen var som mest utbredd under 1960- och 70-talen. Den förekom även in på 80-talet i Europa. I och med att Berlinmuren föll 1989 försvann i stort sett den ekonomiska finansieringen och med den grupper såsom Röda brigaderna och Röda Arméfraktionen.

I nutid finns ett fåtal extrema vänstergrupper som vanligtvis har ett anarkistiskt förhållningssätt till samhället. Exempelvis skulle möjligen de ungdomar som stod för kravallerna i Göteborg 2001 kunna ses som vänsterterrorister. De utövar våld, och deras syfte är politiskt och torde därmed möjligen falla in under vänsterterroristbegreppet.¹²

3.2 Högerterrorism

Det var först på 1980-talet som högerextrema terroristgrupper gjorde sig synbara. Högerfalangen, liksom motståndarna på vänsterkanten, menar att de representerar folkets intressen. Högerterroristerna har ett rasperspektiv, där de riktar fokus på judar och invandrare av annan ras. Ur ideologisk

---

¹² Jervas, *Terrorismens tid*, s. 24-26.

synvinkel är de flesta högerterrorister även nationalsocialister i den bemärkelsen att de sätter gruppens/kollektivets intresse före individens.

År 1980 genomfördes ett antal aktioner, genom vilka man förstod att högerterrorismen skulle bli en grupp att räkna med i framtiden. Ungefär samtidigt genomfördes olika aktioner på flera ställen i Europa, bland annat på Bolognas tågstation och på Oktoberfesten i München. Tillsammans ledde dessa dåd till att 99 människor dödades och ca 400 skadades.¹³

Högerterroristerna är i motsats till vänsterfalangen ointresserade av att utfärda kommunikéer med förklaring till dådet. Det viktiga är att dådet utförs kraftfullt och därigenom får stor uppmärksamhet. Högerterroristerna, till skillnad från vänsterterroristerna, försöker inte nödvändigtvis undvika skador på oskyldiga, eftersom ett kraftfullt agerande enligt dem ibland faktiskt kräver omfattande skador, ibland på person.

Hos högerterroristerna finns också kravet på en stark stat och en stark auktoritär ledare, vilket man kunnat notera i många av dessa högergrupper.¹⁴

3.3 Religionsterrorism

Efter attackerna den 11 september 2001 verkar många tro att terrorism grundad på religion skulle vara ett nytt fenomen. Men så är inte fallet. Tvärtom är religionsterrorismen¹⁵ den äldsta typen av terrorism. Redan under 1000-1200-talet förde den shiamuslimska assassinsekten en terroriststrid mot kristna korsfarare. Fram till 1800-talet var religionsterrorismen den mest dominerande terrorismformen men blev under 1800-talet undanträngd av nationalismen, anarkismen och marxismen. Fram till 1980-talet var religionsterrorismen helt ”utrotad” men har nu återuppstått på grund av flera olika faktorer.

Den första faktorn var den islamistiska revolutionen i Iran, vilken blev en stor inspirationskälla för andra fundamentalister. En annan faktor som förklarar religionsterrorismens framväxt var tillbakagången av marxismen under slutet av 1980-talet. En ytterligare förklarande faktor kan vara att det bland muslimer fanns ett missnöje, en ”trötthet”, och kanske även avundsjuka, över västvärldens fokusering på materiella ting.

Det karaktäristiska för religionsterrorismen är att den inte skyr några som helst medel. Det rör sig om ett krig i guds tjänst, ”jihad” – det islamiska heliga kriget. Det är ett försvarskrig, som syftar till att försvara det islamiska samfundet och den islamiska religionen mot ett militärt eller annat hot och även mot det orättvisa. De flesta muslimer anser att jihad är en fysisk strid

---

¹³ Jervas, *Terrorismen – ett hot i tiden*, sid. 7.

¹⁴ Jervas, *Terrorismens tid*, sid. 27-28.

¹⁵ Ibid. sid. 32-34.

(*jihad asghar*), där rätten finns att göra motstånd mot förtryck, medan somliga anser att jihad bokstavligen innebär att gå i krig mot de "otrogna".

Religionsterroristerna värvas från alla samhällsskikt, men de flesta återfinns i de lägre skikten. Det som framförallt förenar dem är utanförskapet från övriga samhället.

3.4 Etnisk-nationell terrorism

Den etnisk-nationella terrorismen¹⁶ är en förhållandevis gammal typ av terrorism, som har kommit och gått i historien. Exempelvis flammade en nationalistisk känsla upp efter andra världskriget i och med att judarna försökte tillskansa sig en egen stat. De sk Irgun- och Sternligornas terroristdåd gjorde till slut att Storbritannien drog sig tillbaka och lät judarna få en egen stat. År 1948 utropades den nya staten Israel.

Efter att de stora kolonialmakterna på 60-talet tvingats lämna ifrån sig många av sina landområden minskade antalet etnisk-nationella konflikter för att sedan öka igen på 80-talet i och med Sovjetunionens sönderfall. Till att börja med frigjorde sig folket i satellitstaterna och så småningom upplöstes hela Sovjetunionen. När folket frigjort sig på det nationella planet fortsatte frigörelsen på det etniska. Strider som den mellan Ryssland och Tjetjenien och striderna i Jugoslavien mellan olika etniska grupper är exempel på det senare.

Vad är då karaktäriserande för denna typ av terrorism? Gemensamt för båda dessa grupper är att de eftersträvar en nationell självständighet. En etnisk grupp utgörs av ett antal människor, vars bakgrund binds samman av exempelvis historien eller kulturen. En nationalitet karaktäriseras även den av en grupp människor med gemensam bakgrund. Men i regel är denna grupp större och har ofta egna gemensamma politiska inrättningar. En nation med en väl utvecklad politisk struktur och med ett eget landområde kan bli en egen stat om den erkänns av omvärlden.

Etniska och nationella terrorister har sällan samma bakgrund utan kommer från olika skikt i samhället. I dessa grupper kan alla, oavsett samhällsklass, enas kring ett gemensamt mål. Det de har gemensamt är den etniska/nationella bakgrunden.

Utöver ovannämnda typer av terrorism finns ett antal andra typer av terrorism såsom t ex statsterrorism, cyberterrorism, NBC-terrorism osv. Jag har valt att här presentera en typ av terrorism som man vet mindre om än om de traditionella terrorismtyperna - NBC-terrorism.

---

¹⁶ Jervas, *Terrorismens tid*, sid. 29-31.

3.5 NBC-terrorism¹⁷

Efter attackerna mot World Trade Center och Pentagon 2001 befarade man att terroristattacker i framtiden skulle kunna få betydligt större konsekvenser om terroristerna utnyttjade massförstörelsevapen. Sådana har i praktiken redan använts, exempelvis när sekten Aum Shinrikyo 1995 riktade ett angrepp med kemiska ämnen, närmare bestämt nervgas, mot människor i Tokyos tunnelbana. Kemiska vapen har funnits i bortåt hundra år och användes särskilt under första världskriget. Vad gäller biologiska vapen är inte heller dessa särskilt nya. Bland annat använde polska och ryska motståndsrörelser biologiska vapen mot tyskarna under andra världskriget. I Japan arbetade man under åren 1932 till 1945 fram ett s k. B-vapenprogram, som bland annat ledde till insatser med biologiska vapen mot den kinesiska befolkningen.

3.5.1 NBC-terrorism - definitioner och centrala begrepp

Vanligen brukar en indelning av terrorismtyper utgå ifrån terrorismtypens motiv och andra karaktäristika. Kategorin NBC-terrorism har istället som utgångspunkt de medel som används, N- B- och C-stridsmedel.

Med B-stridsmedel avses mikroorganismer såsom bakterier, virus och mikrosvampar med syfte att orsaka sjukdom och död bland växter, djur och människor. Till denna kategori hör även s k toxiner, exempelvis bakterier som utgörs av gifter som bildas av levande organismer.

Till kategorin C-stridsmedel kan hänföras olika kemiska ämnen med stor giftverkan, med syfte att utnyttjas vid militära konflikter.

Vad gäller N-stridsmedel utgörs dessa av kärnstridsmedel, där bokstaven N står för nukleär. Karaktäristiskt för denna typ av stridsmedel är en särskilt kraftfull energiutveckling, skapad genom kärnklyvning eller fusion. I samband med detta uppkommer radioaktiv strålning. I sammanhanget talar man också om "smutsiga bomber". Dessa utgörs av radioaktivt ämne och vanligt sprängämne. Vid en detonation av en smutsig bomb sprids radioaktiviteten utan att någon kärnexplosion sker.

NBC-vapen förknippas ibland med massförstörelsevapen, vilket ibland kan ge en missvisande bild, eftersom NBC-vapen stundtals kan ha en relativt begränsad effekt. Dessutom kan en massförstörande effekt uppnås på annat sätt än genom NBC-vapen. Exempelvis är attackerna mot World Trade Center och Pentagon av massförstörelsetyp, trots att inte NBC-vapen

---

¹⁷ Ibid. sid. 48-60.

användes. I detta fall användes passagerarflygplan, som således fick karaktären av massförstörelsevapen.

Ibland benämns felaktigt NBC-vapen som liktydigt med existentiella vapen. För att en vapentyp skall anses utgöra ett så kallat existentiellt vapen krävs att det direkt utgör ett existentiellt hot, det vill säga att den fortsatta existensen är i fara.

I de flesta fall är inte vapnen till för att sättas in direkt. Ofta kan vapnen, särskilt NBC-vapnen, uppnå sin avsedda effekt genom sin blotta existens. B- och C-stridsmedel har som främsta syfte att avskräcka sina motståndare. De kan även användas som påtryckningsmedel, vilket är vanligt i terroristsammanhang. Genom att trovärdigt hota med att göra allvar av sina hot, om man inte får igenom sina krav, skapar man stor press på stater och makthavare.

Det ligger nära till hands att tro, att NBC-vapen skulle vara både svåra att tillverka och kostsamma att införskaffa. Tillgången på material, teknisk utrustning och expertkunskap har dock ökat de senaste åren¹⁸. Exempelvis har Sovjetunionens fall lett till ett stort antal arbetslösa kemister och tekniker, som inte torde hysa vare sig moraliska eller etiska betänkligheter, om de får bra betalt. Dessutom har ett utvecklat och världstäckande Internet bidragit till ett ökat informationsflöde, där instruktioner kring tillverkning av massförstörelsevapen gjorts offentliga och lättillgängliga. En annan faktor som talar för att terroristgrupper skulle kunna komma över massförstörelsevapen är de enorma ekonomiska resurser som vissa av dem förfogar över.

En del biologiska stridsmedel torde inte heller vara alltför svåra att komma över. Biologiskt material finns på många ställen såsom sjukhus, biokemiska företag osv. I samma miljö finns även kompetent personal som torde kunna köpas för pengar. Det största problemet med biologiska stridsmedel är, utöver att framställa mikroorganismer i tillräckligt stor mängd, att få mikroorganismerna i rätt partikelstorlek så att de förmår att tränga in i människornas lungor.¹⁹

---

¹⁸ Kumm, *Terrorismens tid*, sid. 238-239.

¹⁹ Jervas, *Terrorismens tid*, sid. 58.

4 USA och Europa under attack

Det är främst tre spektakulära terrordåd som påverkat och påskyndat ändringar av lagstiftningen inom terrorområdet – 11 september, terrorattackerna i Madrid och i London. Av dessa är 11 september den händelse som haft störst betydelse för de åtgärder som senare vidtogs. Det är också den händelsen som uppsatsen främst fokuserar på. Nedan beskrivs händelserna i korthet.

4.1 11 september, New York 2001

Tisdagen den 11 september 2001²⁰ sker något som förändrar världen! I New York flyger två kapade passagerarplan in i World Trade Center-byggnaden i New York. Det ena planet, American Airlines flight 11 med 92 passagerare och fem kapare ombord, kraschar klockan 8:46 på morgonen (14:46 svensk tid) in i World Trade Centers norra torn. Ca 17 minuter senare kraschar Boeing 767 med 65 passagerare och fem terrorister in i södra tornet. Drygt en timme senare kollapsar södra tornet och senare även det norra.

Utöver de två planen som kör in i World Trade Center kapas två andra passagerarplan samma dag. En Boeing 757 med 64 passagerare och fem kapare ombord kraschar klockan 9:38 in i södra fasaden på försvarshögkvarteret Pentagon i Washington DC. Ett annat passagerarplan kraschar 10:10 på en åker i Pennsylvania. Planet når aldrig sitt tänkta mål i Washington. Ombord fanns 44 passagerare och fyra kapare. De fyra passagerarplanen tillhörde alla amerikanska flygbolag; American Airlines och United Airlines.

Totalt antal dödade i terroristattackerna den 11 september uppgick till 2 752 människor från ca 70 olika nationaliteter. Attackerna den 11 september påverkade alltså många länder i världen.

Gång på gång under det första dygnet påpekades att världen nu befann sig i ett krig, där en okänd fiende attackerat, inte bara USA, utan hela den västerländska demokratin.

4.2 11-M, Madrid 2004

Det var den 11 mars 2004 som tio ryggsäckar på fyra fullsatta pendeltåg exploderade. 191 människor dödades och 1 800 personer skadades i attacken. Motivet till dådet förmodades vara att hämnas Spanien för dess

---

²⁰ Svt.se/nyheter. *11 september präglar världen än.*

medverkan i USA-alliansens krig i Irak, ett engagemang som majoriteten av de spanska medborgarna var emot.

Spaniens regering pekade snabbt ut den baskiska separatiströrelsen ETA som ansvarig för dåden trots att bevisen redan tidigt pekade åt islamistiskt håll. 20 av de åtalade är araber, de flesta marockaner. De resterande nio är spanjorer²¹. I mitten av februari 2007 inleddes rättegången mot de 29 personer som misstänkts för terrordåden i Madrid för snart tre år sedan, det hittills värsta al Qaida-inspirerade terrorattentatet i Europa.

4.3 Bombattentaten i London 2005

Den 7 juli 2005 riktades en serie bombattentat mot den brittiska huvudstaden, 3 mot tunnelbanan och 1 mot en dubbeldäckare. 56 personer dödades och ca 700 skadades. Attentaten skedde samtidigt som G 8-mötet hölls i Skottland och dagen efter att London fått värdskapet för Olympiska spelen 2012. Sannolikt var attentaten en hämndaktion för den USA-ledda ockupationen av Irak. Misstankarna riktades mot terrornätverket al Qaida, eftersom det fanns likhet med attacken i Madrid. En grupp som kallade sig ”Hemliga al Qaida i Europa” tog snart på sig ansvaret för attacken.

4.4 Hotet mot väst – men vem var fienden?

Bakom händelserna den 11 september stod främst Usama bin Ladin. Han kan sägas ha varit inspiratör och ledsagare i den indoktrinering som ledde fram till att 19 unga män under flera år förberedde sig på attackerna den 11 september. Däremot är det mycket tvivelaktigt att Usama bin Ladin kunnat planera och förbereda de tekniska bitarna från sin vistelse i den afghanska öknerna, vilket var en nödvändighet för att kunna utföra attackerna. Med andra ord hade grupper ur bland annat Usama bin Ladins nätverk al-Qaida, varit aktiva. Dessa grupper opererar inne i demokratier som USA, Tyskland, Spanien, Storbritannien (jmf 11-M och Londonattackerna) och även Sverige.²² Det rör sig om en asymmetrisk konflikt, inte ett reguljärt krig. Det är dels en konflikt där man genom terroraktioner vill visa hur sårbar supermakten USA är, dels en konflikt där al-Qaida vill få bort USA – de otrogna - från det heliga landet.

Slutsatsen man kan dra av detta är att det inte fanns någon direkt fiendestat, utan att det handlade om kamp, uthållighet, planering, samordning, timing, sekretess, fokusering och rörlighet.²³ Terroristnätverken är både rörliga och multinationella. Det är en ny typ av krigsföring, där folk är beredda att offra

---

²¹ Svt.se/nyheter/utrikes.

²² Ljung, *Världen efter den 11 september - En snabbstudie*.

²³ Ekéus, *”Det nya kriget - mellan islamiska terrorister och västvärlden”*, sid. 29-37.

sina liv och på så sätt bli martyrer i kampen mot västvärlden. Eftersom islamisterna i fråga om resurser och krigsmateriel är underlägsna väst, anser de sig tvungna att använda denna typ av terror²⁴.

---

²⁴ Jervas, *Terrorismens tid*, s. 112.

5 FN:s ställningstagande och agerande efter 11 september

För första gången har ett terroristdåd inte enbart betraktats som ett dåd riktat mot en viss stats eller rörelses intressen, utan även som ett dåd riktat mot en stat som sådan. Man talade om dåden den 11 september som en attack mot vår civilisation, som ett brott mot mänskligheten.²⁵

Med andra ord var händelsen den 11 september unik, dels vad gäller de materiella och fysiska skadorna, dels i fråga om de juridiska och folkrättsliga spörsmålen. Hur denna situation skulle lösas låg nu i händerna på bland annat FN:s säkerhetsråd och EU.

Efter händelsen den 11 september agerade FN effektivt och målmedvetet. Redan dagen efter attackerna, det vill säga den 12 september, uttalade sig USA:s president och beskrev terroristattackerna som ”en krigshandling mot vår nation och den ska besvaras som en sådan”. Senare samma dag inledde den amerikanska administrationen en offensiv för att få uppslutning bakom ”det nya kriget mot terrorismen”. Detta kom att bedrivas på flera fronter med väpnade amerikanska aktioner i Afghanistan och Irak, men även på den juridiska fronten med nya terroristlagar i medlemsländerna. FN:s säkerhetsråd antog samma dag enhälligt en resolution²⁶ mot bakgrund av det inträffade. I inledningen av resolutionen poängterades att terroristhotet nu skulle hanteras på fler sätt istället för som tidigare med enbart traditionella juridiska metoder samt att attackerna den 11 september utgjorde ett ”*hot mot internationell fred och säkerhet*”.²⁷

I den följande paragrafen hänvisades allmänt till staters rätt till individuellt eller kollektivt självförsvar i enlighet med FN-stadgan. Att säkerhetsrådet i en resolution för bekämpning av terrorism knöt an frågan om självförsvar till kampen mot terrorism var något nytt.²⁸

Angående det traditionella juridiska samarbetet ställdes krav på FN:s medlemmar att ”*redouble their efforts*” under de mellanstatliga anti-terroristkonventionerna och att samtidigt beakta säkerhetsrådets tidigare antagna resolutioner med krav på juridiska åtgärder för bekämpning av terrorism. Bland annat två resolutioner nämndes som båda krävde utlämning av Usama bin Ladin.²⁹

---

²⁵ FN:s generalsekreterare Kofi Annan uttalade sig offentligt om terrordåden.

²⁶ Resolution 1368.

²⁷ FN, Newsletter – United Nations action against terrorism, december 2001.

²⁸ Bring, En rätt till väpnat självförsvar mot internationell terrorism, sid 241-151.

²⁹ Resolution 1333 av den 19 december 2000 med krav på att talibanerna fogade sig utan fördröjning och resolution 1267 från 1999, som krävde att talibanerna överlämnar Usama bin Ladin.

Den 28 september antog säkerhetsrådet enhälligt en ny resolution i samma ärende³⁰. Här skärptes kraven inom ramen för det mellanstatliga samarbetet på ett tydligt sätt. Resolutionen antogs inom ramen för FN-stadgans kapitel VII, vilket innebär att rådets beslut under resolutionen är juridiskt bindande. Här ställdes krav på anpassning av nationella lagar och förordningar till resolutionens krav. Bland annat beslutade rådet i paragrafen 2e att alla stater skall:

”...ensure that any person who participates in the financing, planning preparation or perpetration of terrorist acts or in supporting terrorist acts is brought to justice and ensure that, in addition to any other measures against them, such terrorist acts are established as serious criminal offences in domestic laws and regulations and that punishment duly reflects the seriousness of such terrorist acts.”

I den här resolutionen upprepades det som markerats i den tidigare resolutionen, nämligen sambandet mellan begreppet självförsvar och kampen mot internationell terrorism:

-Reaffirming further that such acts, like any act of international terrorism, constitute a threat to international peace and security.

-Reaffirming the inherent right of individual or collective self defence...

-Reaffirming the need to combat by all means,....., threats to international peace and security caused by terrorist acts.

---

³⁰ Resolution 1373.

6 EU:s ställningstagande och agerande efter 11 september

Den 21 september, det vill säga 10 dagar efter terroristattackerna mot WTC, samlades EU:s stats- och regeringschefer till ett extrainsatt möte för att diskutera terrorism. Europeiska rådet uttryckte sin solidaritet med USA och förklarade sig också stödja ett eventuellt motangrepp vidtaget av USA.³¹ Terrordåden i USA var ett brott mot internationell fred och säkerhet och EU-länderna stod helt eniga bakom USA:s rätt att försvara sig.

Den 25 september 2001 enades EU:s justitieministrar om en omfattande handlingsplan mot terrorism; förstärkt lagstiftning mot terrorism och ett förbättrat samarbete mellan polis och underrättelsetjänster såväl inom EU som mellan EU och USA.³²

Generellt sett kan man säga att kampen mot terrorismen efter den 11 september 2001 i New York, den 11 mars 2004 i Madrid och den 7 juli 2005 i London, har prioriterats av EU:s medlemsländer. Europeiska unionen förband sig efter attackerna 2001 att gemensamt bekämpa terrorismen. Man vidtog lagstiftande åtgärder såsom rambeslutet och en europeisk arresteringsorder.

Efter händelserna i Madrid antog ministerrådet en uppdaterad handlingsplan för terroristbekämpning och efter bombdåden i London beslutade EU:s justitieministrar om en antiterrordeklaration, som ligger till grund för EU:s övergripande strategi mot terrorn.

6.1 Antiterrordeklaration och strategi mot terrorism

Efter bombdåden i London 2005 beslutade EU:s justitieministrar om en deklaration mot terrorism på initiativ av det brittiska EU-ordförandeskapet. Deklarationen är grundbulten för den nya strategi och handlingsplan som ministerrådet sedan antog i december 2005. Handlingsplanen är ännu inte genomförd i sin helhet. EU:s strategi³³ är övergripande och omfattar en hel rad olika åtgärder;

- Utökad polisiärt samarbete med informationsutbyte mellan underrättelsetjänsterna

---

³¹ Europeiska unionens slutsatser och handlingsplan av den 21 september 2001, sid. 2-3.

³² Justitiedepartementet, *Internationellt samarbete mot terrorism*.

³³ Europeiska Unionens råd - *Kampen mot terrorismen*.

- Informationsutbyte mellan medlemsländerna rörande flygpassagerarlistor
- Europeiskt brottsregister
- EU-databank över vapen och sprängämnen som försvunnit
- Enade krav för ID-kort i medlemsländerna
- Gemensamt europeiskt brottsregister
- Samordning och utbyggnad av visumregister
- Gemensam europeisk bevisupptagningsorder för att lättare hitta bevis i en annan medlemsstat.

Som ett led i detta åtgärdsprogram har man också utnämnt en samordnare på terroristområdet, Gijs de Vries, på förslag från EU:s Höge representant Javier Solana.³⁴

---

³⁴ Gijs de Vries utnämndes på Europeiska rådets möte i mars 2006.

7 Europeiska rådets rambeslut om bekämpande av terrorism³⁵

7.1 Bakgrund

Artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen (FEU) anger att unionens mål skall vara att ge medborgarna en hög säkerhetsstandard inom ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Detta skall uppnås genom att utforma gemensamma insatser inom polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Målet skall uppnås genom att vidta förebyggande och bekämpande åtgärder, särskilt vad gäller terrorism. Enligt artikel 31 e i FEU skall det straffrättsliga samarbetet omfatta beslut om åtgärder som ska fastställa minimiregler avseende brottsrekvisit och påföljder inom bland annat terrorismområdet.

Den 3 december 1998 beslutade Europeiska rådet om en handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget. Bestämmelserna handlade om att upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där EU inom två år efter det att Amsterdamfördraget trätt i kraft skulle vidta åtgärder för att, om det ansågs nödvändigt, fastställa minimiregler avseende brottsrekvisit och påföljder på terrorismområdet.

I oktober 1999 höll rådet ett möte i Tammerfors som handlade om att skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i EU. I Tammerfors enades man om ett antal slutsatser om hur detta mål skulle uppnås. Europeiska rådet förklarade att detta mål skulle placeras högst upp på den politiska dagordningen.

Mot denna bakgrund beslutade kommissionen att en resultatplan skulle upprättas som innehöll en redogörelse för vilka framsteg som gjorts på området för frihet, säkerhet och rättvisa inom EU. År 2001, den 19 september, presenterade således kommissionen ett förslag till rambeslut om bekämpande av terrorism innehållande gemensamma definitioner, åtal och straff för terroristbrott³⁶. Rådet för rättsliga och inrikes frågor ställde sig vid sitt extra möte den 20 september 2001 positivt till kommissionens förslag om att en gemensam definition av terrorism skulle antas. Och i december samma år nåddes en politisk överenskommelse mellan ledamöterna i Europeiska rådet om innehållet i rambeslutet. Sveriges riksdag godkände rambeslutet den 29 maj 2002 och det antogs i ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 13 juni 2002.³⁷

---

³⁵ Europeiska rådets rambeslut om bekämpande av terrorism av den 13 juni 2002.

³⁶ EGT C 332 E, 27.11.2001).

³⁷ Justitiedepartementet, *Straffansvar för terroristbrott – Ds 2002:35*, sid. 35.

7.2 Genomförandet av rambeslutet till svensk lag

Den 29 maj 2002 godkände således Sveriges riksdag rambeslutet. Det antogs i ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 13 juni 2002. Riksdagens godkännande krävdes för att Sverige i EU skulle kunna rösta fram ett antagande av detsamma. När detta var gjort hade Sverige och de övriga medlemsstaterna i enlighet med artikel 11 i rambeslutet fram till den 31 december samma år på sig att vidta nödvändiga åtgärder för att införa rambeslutets bestämmelser i nationell lag. Det hela mynnade dels ut i en promemoria från justitiedepartementet, dels en proposition med förslag till ny lag om straff för terroristbrott.³⁸

Rambeslutet som beslutsform syftar till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning. Precis som ett direktiv är rambeslutet bindande för medlemsstaterna vad gäller det resultat som skall uppnås. Däremot är tillvägagångssättet upp till varje medlemsland självt att bestämma. Detta innebär att själva rambeslutet i sig inte grundar några egentliga rättigheter och skyldigheter, utan för detta krävs att rambeslutet införlivas i den nationella rätten.³⁹

7.2.1 Kritik mot genomförandet

Utarbetandet av rambeslutet skedde mycket snabbt. Rambeslutet godkändes lika snabbt av ministerrådet efter det att Sveriges riksdag lika snabbt godkänt det. Av rambeslutet gick det då inte att se hur den svenska nya lagen skulle se ut, och upprörda röster hördes från bland annat riksdagen om att man inte hade haft någon möjlighet att på denna korta tid som stod till buds på ett förtjänstfullt sätt ta ställning till förslaget och föreslå materiella ändringar. Lagrådet konstaterade att man blivit tvungen att godkänna förslaget trots att man haft flera invändningar.

Även från andra håll varnades det för att förhastat beslutet. Janne Flyghed, docent i kriminologi vid Stockholms universitet, uttryckte det såhär: ”Det gäller nämligen att besinna sig. Undvika att med tillämpande av det fuktade fingrets retorik salutera populistiska nödlösningar för att blidka högljudda opinionsyttringar.”⁴⁰

---

³⁸ Justitiedepartementets *Ds 2002:35* och Regeringens *Proposition 2002/03:38*, båda om straffansvar för terroristbrott.

³⁹ *Ds 2002:35*, sid. 25.

⁴⁰ Flyghed, *Tid att besinna sig*.

7.3 Syftet med rambeslutet

Det huvudsakliga syftet med rambeslutet var att alla medlemmar i den Europeiska unionen skulle ha samma definition på vad som är terroristbrott. Detta för att på ett effektivare sätt kunna komma åt dem som ägnar sig åt terroristverksamhet. I rambeslutet om bekämpande av terrorism finns en definition.⁴¹ Det är inte en definition i traditionell mening, utan definitionen utgörs av en uppräkningslista av ett antal brottstyper som ska anses utgöra "terroristbrott". Utifrån den listan med brott skall varje medlemsstat tillse att motsvarande brott i nationell lagstiftning enligt den nya definitionen betraktas som terroristbrott och att definitionens rekvisit är uppfyllda.

I inledningen av rambeslutet betonas att Europeiska unionen bygger på principer såsom mänsklig värdighet, frihet, jämlikhet, solidaritet och respekt för de mänskliga rättigheterna. Artiklarna som utgör grunden för rambeslutet är art. 29, 31 e och 34 2b i Unionsfördraget.⁴² Enligt dessa är målet med EU att ge unionens medborgare en hög säkerhetsnivå inom ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Man konstaterar också att terrorismen är ett av de allvarligaste hoten mot dessa principer.

7.4 Rambeslutets innehåll

Rambeslutet var den första internationella överenskommelse som innehöll en definition av terroristbrott⁴³. I första artikeln i rambeslutet föreskrivs vilka handlingar som enligt brottsbeskrivningen i nationell lagstiftning skall betraktas som terroristbrott. För att dessa handlingar skall kunna betraktas som terroristbrott måste ett antal rekvisit vara uppfyllda.

För det första måste handlingen ha begåtts uppsåtligt och genom sin art eller sitt sammanhang kunna allvarligt skada ett land eller en internationell organisation. Dessutom måste det vara styrkt, att gärningsmannen begått handlingen i syfte att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning, eller otillbörligen tvinga offentliga organ eller en internationell organisation att utföra eller avstå från att utföra en viss handling eller att allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation.

I artikeln räknas de gärningar upp som ska anses vara terroristbrott enligt rambeslutet. EU:s medlemsstater, däribland Sverige, är skyldiga att anpassa sin lagstiftning så att dessa brott blir brottsliga terroristgärningar i nationell lag. De handlingar som räknas upp är bl a mord, misshandel, människorov, skadegörelse, allmänfarlig ödeläggelse, sabotage, kapning och dataintrång.

---

⁴¹ EU:s rambeslut om bekämpande av terrorism, art. 1.

⁴² Även kallat *Maastrichtfördraget* - i dess lydelse enligt *Amsterdamfördraget*.

⁴³ *Rambeslutets* art. 1.

Vad gäller Sverige och svensk lagstiftning var själva gärningarna i stort sett redan kriminaliserade i svensk lagstiftning. Men eftersom syftet med rambeslutet var att en speciell terrorismdefinition skulle införas i medlemsländernas lagstiftning beslutade man i Sverige att utarbeta en ny svensk terroristlag.

7.4.1 Tolkningsföreskrifter

Utanför själva rambeslutet finns tolkningsföreskrifter gjorda i ett rådsuttalande.⁴⁴ Man har i ett dokument vid sidan om själva rambeslutet slagit fast vissa "förtydliganden" vad gäller rambeslutets definition. Enligt dessa föreskrifter får exempelvis inte definitionen uppfattas som att exempelvis de personer som försökte bevara och återställa de demokratiska värdena under andra världskriget, i efterhand ska kunna komma att betraktas som terrorister.

Även i rambeslutets preambel, punkt 10⁴⁵, betonas att detta rambeslut inte "kan tolkas som om syftet vore att begränsa eller hindra de grundläggande rättigheterna eller friheterna, t ex strejkrätten, mötesfriheten, föreningsfriheten eller yttrandefriheten, inbegripet rätten att tillsammans med andra starta fackföreningar och ansluta sig till sådana för att försvara sina intressen och den därtill hörande rätten att demonstrera".

7.5 Promemorians lagförslag

I promemorians⁴⁶ förslag till ny lag om straff för terroristbrott skrev man in i 1 § 2 st. i lagförslaget att "lagen syftar till att skydda grundvalarna för ett demokratiskt samhälle mot allvarliga angrepp. Lagen är inte avsedd att omfatta handlingar som innebär utövande av den grundläggande rättigheten att föra fram sin åsikt, även om ett brott begås när denna rättighet utövas".

Flera remissinstanser var kritiska mot det andra stycket⁴⁷. Bland de kritiska fanns Stockholms tingsrätt, som menade att 1 § 2 st. skulle utgå. Tingsrätten menade att genom att föra in svårbestämda syften och undantag skapade man besvärliga gränsdragningsproblem. Andra remissinstanser menade att lagens syfte istället skulle anges i förarbetena. Regeringen ansåg till slut att andra stycket i 1 § i förslag till lag om straff för terroristbrott skulle utgå. I lagen om straff för terroristbrott, som trädde i kraft den 1 juli 2003, är andra stycket i 1 § borttagen.

---

⁴⁴ *Ds 2002:35*, sid. 147.

⁴⁵ *Ibid.* sid. 136.

⁴⁶ *Ds 2002:35 Straffansvar för terrorist.*

⁴⁷ *Prop. 2002/03:38*, sid. 62.

8 Lag (2003:48) om straff för terroristbrott

Den svenska lagen om straff för terroristbrott trädde i kraft den 1 juli 2003. Lagen består av totalt sju paragrafer, varav alla utom 2-3 § återges här. 1 § anger att lagen ”innehåller bestämmelser för genomförande av Europeiska unionens rambeslut om bekämpande av terrorism av den 13 juni 2002”. 4 § behandlar försök, förberedelse och stämpling till terroristbrott samt underlåtenhet att avslöja terroristbrott. 5 § behandlar vissa brott som begåtts i syfte att främja terroristbrott. 6 § behandlar förverkande av utbyte av brott och 7 § behandlar förverkande av hjälpmedel till brott enligt samma lag.

Det centrala i den här lagen och det som jag har valt att koncentrera min uppsats till är, vilka handlingar som utgör terroristbrott och under vilka förutsättningar. Detta behandlas i paragraf 2 och 3. 3 § föreskriver vilka handlingar som skall betraktas som terroristbrott förutsatt att vissa andra rekvisit är uppfyllda, vilka anges i 2 §. Paragraf 2 och 3 enligt lagen har sin motsvarighet i Art. 1 och 5 i rambeslutet. Jag tar också upp 4 § i lagen, då denna paragraf används i de två domar jag belyser i uppsatsen.

Jag har här valt att återge paragraferna 2 och 3 i sin helhet.

2 § För terroristbrott döms den som begår en gärning som anges i 3 §, om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,
2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra år och högst tio år, eller på livstid.

Är brottet mindre grovt, är straffet fängelse, lägst två år och högst sex år.

Om ett högre lägsta straff för gärningen har föreskrivits i <http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htm> brottsbalken, gäller vad som sägs där i fråga om lägsta straff.

3 § Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, [3 kap. 1 §](#)

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htm> brottsbalken

2. dråp, [3 kap. 2 §](#)

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htm> brottsbalken

- ,
3. grov misshandel, [3 kap. 6 §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
4. människorov, [4 kap. 1 §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
5. olaga frihetsberövande, [4 kap. 2 §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
6. grov skadegörelse, [12 kap. 3 §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
7. mordbrand och grov mordbrand, [13 kap. 1](#) och [2 §§](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
8. allmänfarlig ödeläggelse, [13 kap. 3 §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
9. sabotage och grovt sabotage, [13 kap. 4](#) och [5 §§](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
10. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, [13 kap. 5 a §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
11. flygplatssabotage, [13 kap. 5 b §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
12. spridande av gift eller smitta, [13 kap. 7 §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
13. olovlig befattning med kemiska vapen, [22 kap. 6 a §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htmbrottsbalken>
- ,
14. uppsåtligt vapenbrott, [9 kap. 1 §](#) vapenlagen (1996:67),
15. brott enligt [21 § tredje stycket](#) lagen (1988:868) om
brandfarliga och explosiva varor,
16. uppsåtligt brott enligt [25](#) och [26 §§](#) lagen (1992:1300) om
krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska
och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för
spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel
samt speciella delar och substanser till sådant material,
17. brott enligt [18](#) och [20 §§](#) lagen (2000:1064) om kontroll av
produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt
bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd
som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska
eller kemiska vapen,
18. smuggling och grov smuggling, [3](#) och [5 §§](#) lagen (2000:1225)

om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 14-17,
19. olaga hot, [4 kap. 5 §](#)
<http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19620700.htm> brottsbalken
, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1-18.

8.1 Terroristbrottets innehåll

2 § anger alltså under vilka förutsättningar en person som begår en brottslig handling som anges i 3 § skall dömas till ansvar för terroristbrott enligt den nya lagen. Enligt 2 § skall alltså domstolen, istället för att döma för det brott gärningen innebär enligt BrB, döma till terroristbrott enligt 2 § Lag om straff för terroristbrott. Paragrafen är utformad som en brottsbeskrivning och inte som en straffskärpningsregel. Av detta följer också påföljden. Är brottet att betrakta som ett terroristbrott skall också straffet bedömas utifrån den nya terroristlagen.

8.1.1 Objektiva rekvisit⁴⁸

För att kunna dömas för ett brott krävs att både de objektiva och de subjektiva rekvisiten i en brottsbeskrivning är uppfyllda. För att kunna dömas för terroristbrott enligt den nya lagen krävs att både de kvalificerade objektiva och subjektiva rekvisiten är uppfyllda. Med andra ord måste först en fullbordad gärning enligt 3 § föreligga. Sedan måste även de objektiva och subjektiva rekvisiten i 2 § vara uppfyllda för att ett terroristbrott skall anses föreligga. I propositionen menar man att detta objektiva rekvisit är en ”nödvändig avgränsning som säkerställer den restriktiva tillämpningen av rambeslutet”.

Det objektiva rekvisitet i 2 § kräver att handlingen ”allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation”. Konstateras kan att det rör sig om mycket allvarliga skador på en stats eller mellanstatlig organisations absolut viktigaste funktioner. Med begreppet ”mellanstatlig organisation” åsyftas enligt propositionen endast internationella organisationer som är rättssubjekt enligt folkrätten och som skall åtnjuta samma skydd som en stat. Exempel på sådana är EU, FN och Europarådet.

Rekvisitet ”allvarligt kan skada” kräver inte att gärningen i det enskilda fallet ska ha inneburit en sådan fara, utan det är tillräckligt om gärningen typiskt sett kan allvarligt skada en stat eller en mellanstatlig organisation. Man talar här om en abstrakt fara.

---

⁴⁸ Regeringens proposition 2002:03:38 – *Straffansvar för terroristbrott*, sid. 58, 86.

Vad krävs då för att en gärning skall anses vara sådan att den allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation? I propositionen ges inget uttömmande svar, utan rekvisitet får bedömas från fall till fall. Men typiskt sett är gärningar som innebär fara för många människors liv, säkerhet eller hälsa av sådant slag, att de anses allvarligt kunna skada en stat eller mellanstatlig organisation. Exempel på sådana handlingar är mordbrand riktad mot allmänna byggnader, bombattentat mot allmänna platser, omfattande skadegörelse mot allmänna byggnader, sabotage mot vatten- eller elförsörjning, kapning av transportmedel osv.

Gärningar som i en stat kan orsaka allvarlig skada i de grundläggande strukturerna, såsom grunderna för statskicket, omfattas av begreppet. Det är alltså inte enbart landomfattande gärningar som omfattas av begreppet. Gärningar som allvarligt kan skada ett väsentligt allmänintresse eller orsaka allvarliga störningar i rikets samhällsfunktioner omfattas också av begreppet. Det kan exempelvis vara viktiga infrastruktursystem, kommunikationsnät, el- och vattenförsörjningssystem, telekommunikationer, hälso- och sjukvård samt radio och TV.

Vad gäller mellanstatliga organisationer kan gärningar som kan skada dessas förmåga att fullgöra sina åtaganden anses utgöra en så stor påfrestning att gärningen därmed kan anses skada organisationen. Det krävs inte att gärningen hotar att lamslå hela organisationen, utan det räcker med att brottet riktar sig mot exempelvis en viss del av organisationens verksamhet.

Även brottsliga gärningar som riktar sig mot endast en person kan anses allvarligt skada en stat eller mellanstatlig organisation. Detta om personen exempelvis har en nyckelposition och handlingen riktar sig mot personen just av det skälet.

8.1.2 Subjektiva rekvisit/upsåtsrekvisit⁴⁹

Är de objektiva rekvisiten i paragrafen uppfyllda, det vill säga att en gärning enligt 3 § är begången och att gärningen kan anses allvarligt skada en stat eller en mellanstatlig organisation, krävs också att det subjektiva rekvisitet är uppfyllt. Det subjektiva rekvisitet kräver att gärningen begås med avsikt, så kallat direkt uppsåt. För att en person skall kunna dömas för terroristbrott krävs att avsikten med gärningen är att uppnå någon av dessa verkningar: 1) injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp eller att 2) otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller 3) allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.⁵⁰ Det ställs inget

---

⁴⁹ Ibid. sid. 58, 87

⁵⁰ 2 § 1st p.1-3, Lagen (2003:148) om straff för terroristbrott

krav på att någon av ovan uppräknade effekter ska ha åstadkommit, utan det anses tillräckligt att avsikten fanns där.

Nedan följer en genomgång av 2 §, punkterna 1-3.

8.1.2.1 Punkt 1

Att syftet med gärningen skall vara att ”injaga allvarlig fruktan hos en befolkning” innebär att uppsåtet hos gärningsmannen med den företagna gärningen skall vara att framkalla rädsla för en persons säkerhet eller egendom. Exempel på handlingar som skulle uppnå denna effekt är bombattentat, skadegörande åtgärder mot allmänna platser eller spridande av gift eller smitta via försörjningssystemen. Med befolkning som nämns i punkten inbegrips inte enbart en stats hela befolkning utan även en begränsad krets personer såsom en etnisk minoritet eller ett folkslag.

8.1.2.2 Punkt 2

Att en handling skall ha begåtts med avsikt att tvinga offentliga organ eller en internationell organisation att utföra eller avstå från att utföra en viss handling innebär att gärningsmannen måste framkalla en slags utpressningssituation för att rekvisitet skall vara uppfyllt. Det kan till exempel handla om människorov eller en kapningssituation där gisslan tas för att tvinga fram ett visst beslut. Handlingen kan också bestå av ett hot om att ett visst brott kommer att ske om inte krävda åtgärder eller beslut vidtas. Brottet skall då vara något av dem som omfattas av 3 §.

Med begreppet offentligt organ åsyftas riksdag och regering och andra offentliga myndigheter och organ.

8.1.2.3 Punkt 3

Tredje punkten innebär att man genom att allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat avser att skapa allvarliga störningar i den statens grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer, exempelvis i en stats statskick, grundlag, konstitution och rättsordning. Brott som utförs i syfte att omstörta det demokratiska statskicket omfattas också av punkten. I begreppet ska också inrymmas andra viktiga samhällsfunktioner såsom hälsovård och utbildning.

Motsvarande för en mellanstatlig organisation torde vara att en gärning begås mot organisationens institutioner eller organ med avsikt att allvarligt förstöra dess verksamhet.

8.2 2 § och 3 § med beaktande av 1 §

Enligt 1 § i den svenska terroristlagen betonas, att lagens bestämmelser skall tolkas mot bakgrund av och med hänsyn till Europeiska unionens rambeslut. Dels ska rambeslutets beaktandesatser och artiklar beaktas, dels de uttalanden som medlemsstaterna kom överens om och som togs till rådets protokoll, då rambeslutet antogs den 13 juni 2002. 1 § i svenska terroristlagen innebär alltså, att vid tolkning av rekvisiten enligt 2 och 3 § samma lag, skall hänsyn tas till rambeslutet.⁵¹ Det sagda innebär, att de kvalificerade rekvisit som avses i 2 § skall tolkas restriktivt om man läser rambeslutets beaktandesatser och tolkningsuttalanden.

Detsamma gäller utövandet av den grundläggande åsiktsfriheten, även om en brotlig gärning begås när rättigheten utövas. Med detta menar man bland annat, att olika former av civil olydnad som tar sig uttryck i brottsliga handlingar inte skall omfattas av terroristbrottsdefinitionen. Exempel på sådana handlingar kan vara aktioner i större skala mot projekt såsom exempelvis godstransporter och provsprängningar. Ett annat exempel kan vara skadegörelse eller våldsutövning i samband med demonstrationer såsom demonstrationerna vid EU-toppmötet i Göteborg.

8.3 4 § Lag om straff för terroristbrott

Paragrafen innebär att försök, förberedelse och stämpling skall bestraffas i enlighet med 23 kap. BrB. Även underlåtenhet att avslöja ett terroristbrott ska bestraffas enligt brottsbalksbestämmelserna. Huruvida straffbart försök, förberedelse eller stämpling till terroristbrott föreligger ska alltså bedömas enligt brottsbalken.

Enligt 23 kap. 2 § 1 st. BrB kan ansvar dömas ut om en person tagit befattning med hjälpmedel för att utföra eller främja brott. Detta trots att brottets utförande inte har påbörjats. Uppsåtet behöver inte heller avse en bestämd gärning, utan det är tillräckligt om uppsåtet avser att brott i förlängningen kommer till stånd.

Stämpling, enligt 23 kap. 2 § 2 st. BrB, anses föreligga om någon i samråd med annan beslutat att begå ett brott. Straffbar stämpling kan anses föreligga även om tid och plats och tillvägagångssätt ännu inte är bestämt. Likaväl som uppsåtet för förberedelse inte behöver avse en speciell gärning behöver inte heller uppsåtet till stämpling till brott avse det. Det är tillräckligt om uppsåtet avser att ett brott av visst slag i förlängningen kommer till stånd.⁵²

---

⁵¹ Prop. 2002/03:38, sid. 85.

⁵² Ibid. sid. 45, 62.

8.4 Invändningar mot lagen

Lagrådet har, i anslutning till 2 § förslaget till lag om straff för terroristbrott, haft synpunkter på de grundläggande objektiva och subjektiva rekvisit som enligt förslaget skall vara uppfyllda för att en gärning skall anses vara terroristbrott och hur dessa rekvisit bör förstås. Lagrådet menar att rekvisiten är alltför allmänt hållna och därmed inte står i överensstämmelse med legalitetsprincipen. Legalitetsprincipen ställer krav på tydlighet i rättstillämpningen. Lagrådet menar att det objektiva rekvisitet, att gärningen allvarligt kan skada en stat eller mellanstatlig organisation, är för tydlig.

Lagrådet har också invändningar mot rekvisitet ”fara”. Lagrådet menar att tolkningen av begreppet kan bli svår, då det inte är någon konkret fara som avses utan endast en abstrakt fara⁵³.

Det är, enligt regeringens uppfattning, mot denna bakgrund rambeslutet måste tolkas. Dess syfte är att inom EU skapa en samsyn och en gemensam minimistandard avseende under vilka omständigheter särskilt allvarliga gärningar skall vara att bedöma som terroristbrott. På så sätt skapas ett gemensamt rättsområde inom EU, vilket underlättar det internationella polisiära och rättsliga samarbetet för att förebygga och bekämpa terroristbrottslighet.

Svenska Helsingforskommittén för mänskliga rättigheter menar, att lagförslaget ut människorättssynpunkt innehåller tveksamheter om hur lagen skall tillämpas. Den liksom Lagrådet har invändningar mot rekvisiten i 2 §. Kommittén menar att grundläggande mänskliga rättigheter kan komma att kränkas om lagen tillämpas. Den skriver: ”Den underliggande tanken tycks vara att vi alla någonstans inom oss alltid vet hur man skiljer terrorism från politiskt motiverade brott. Men varken rambeslutet eller departementspromemorian kan tillräckligt övertygande dra de nödvändiga gränserna. Detta ger en bräcklig grund för ett rättssäkert förfarande.” Svenska Helsingforskommittén menar, att det blir svårt att skilja ett brott enligt BrB från ett terroristbrott.⁵⁴

Kommittén påpekar också att det inte framgår, varken av departementspromemorian eller rambeslutet, hur gränsdragningen ska ske mellan ett terroristbrott av normalgraden och ett mindre grovt terroristbrott. Man påpekar i det sammanhanget att det för den enskilde får en enormt stor betydelse, vilken bedömning av brottet som görs.⁵⁵ Man konstaterar vidare, att man i det särskilda rådsuttalandet slagit fast, att motståndsrörelser såsom den under andra världskriget, inte ska anses vara terrorism. Kommittén

---

⁵³ Ibid. sid. 59.

⁵⁴ Yttrande från Svenska Helsingforskommittén över Betänkandet Ds 2002:35.

⁵⁵ Ibid. kap. 6.

menar att ”det faktum att man överhuvudtaget måste tydliggöra detta innebär ju i sig att lagen är tillämplig på befrielseörelser”.⁵⁶

8.5 Danmarks reglering av rambeslutet

För att genomföra rambeslutet i dansk rätt har det införts en särskild straffbestämmelse i den danska strafflagen. Lagstiftningen är utarbetad i nära överensstämmelse med innehållet i art. 1.1 i rambeslutet. Den nya bestämmelsen anger när gärningar i den nuvarande danska lagen, motsvarande de gärningar som räknas upp i art.1 i rambeslutet, skall anses vara terroristbrott.⁵⁷ I motiven till lagförslaget betonas, att de gärningar som avses i art. 1 i rambeslutet redan är kriminaliserade enligt dansk lag, men att artikeln måste uppfattas som en förpliktelse för medlemsländerna att särskilt kriminalisera terrorism.⁵⁸

8.5.1 Miljöorganisationen Greenpeace dömd i Danmark

Miljöorganisationen Greenpeace dömdes i Danmark i februari 2006 för terroristbrott. Det är den första organisation som åtalas och döms med stöd av de strafflagar som skärptes i Danmark som en följd av terrorattackerna i USA den 11 september 2001 och som syftar till att förhindra terrorism⁵⁹.

Bakgrunden är en aktion som skedde 2003 i Köpenhamn. Ett antal aktivister från Greenpeace protesterade mot användningen av genmanipulerad mat till danska grisar. Aktivisterna klättrade upp på taket till Axelborg, som är danska lantbrukarorganisationens högkvarter, och släppte ner en stor banderoll över fasaden med texten ”Nej till gmo-svin”.

Greenpeace dömdes i juni 2005 i tingsrätten för att ha överträtt en paragraf i den nya danska terrorismlagstiftningen. Den danska hovrätten valde att gå på tingsrättens linje och höjde dessutom bötessumman från 30 000 DKR till 50 000 DKR⁶⁰.

Åtalet mot Greenpeace grundar sig på paragraf 306 i dansk strafflag. Med stöd av den terrorismlagstiftning som infördes 2002 skärptes paragrafen så

---

⁵⁶ Svenska Helsingforskommittén för mänskliga rättigheter, *Skuggrapport till den svenska regeringens uppföljningsrapport till FN: s människorättskommitté*, sid. 7.

⁵⁷ *Ibid.* sid. 56.

⁵⁸ *Ds 2002:35 om straff för terroristbrott*, sid. 54.

⁵⁹ Sveriges Radio – Ekot, *Greenpeace åtalas med ny terroristlag*.

⁶⁰ Daléus, Lennart, *Greenpeace fälls i danska hovrätten – därmed är yttrandefriheten hotad*.

att även juridiska personer kan ställas till svars för handlingar utförda av fysiska personer, i det här fallet aktivisterna, om de är knutna till den juridiska personen. Detta även om den juridiska personen inte gör någon ekonomisk vinning på de fysiska personernas agerande.

Lennart Daléus, generalsekreterare i Greenpeace, skriver att ”att en icke-våldsorganisation som Greenpeace straffas med en lagstiftning tänkt för att bekämpa internationell terrorism är obegripligt”. Han skriver vidare att ”Greenpeace har en mer än 30 år lång tradition av fredlig, civil olydnad och tänker inte låta sig knäckas av domen”. När Greenpeace i somras dömdes i den danska tingsrätten var representanter för flera fackförbund och organisationer närvarande i rättsalen för att ge sitt stöd till Greenpeace.

Enligt Lennart Daléus tyder mycket på att lagstiftarna i Folketinget inte var medvetna om att införandet av den nya terroristlagstiftningen skulle kunna bli ett verktyg för att straffa organisationer som Greenpeace. Man bedyrade att det enda syftet med lagen var att bekämpa terrorism. Då det i Danmark, liksom i Sverige, var bråttom att godkänna den nya lagen, hann den aldrig debatteras vidare.

9 Två domar enligt den nya lagen om straff för terroristbrott

Här nedan sker en genomgång av två domar enligt den svenska terroristlagen. Domen från Västmanlands tingsrätt gällde förberedelse till terroristbrott och var det första åtalet i sitt slag i landet mot svenska medborgare misstänkta för terroristbrott. De fyra åtalade frikändes.

Den andra domen rörde också förberedelse till terroristbrott och var det första målet enligt lagen om straff för terroristbrott som överklagades till Högsta Domstolen. HD valde att inte ta upp fallet till ny prövning och Svea Hovrätts fällande dom för förberedelse till terroristbrott står fast. Här nedan ges en redogörelse för två fall enligt lagen om terroristbrott för att närmare belysa dess tillämpning.

9.1 Västmanlands tingsrätts dom B 4027-04⁶¹

Fyra personer åtalades vid Västmanlands tingsrätt misstänkta för förberedelse till terroristbrott. Enligt gärningsbeskrivningen hade de fyra tillsammans och i samförstånd förberett och tillsammans ”beslutat att begå brottsliga gärningar, bestående i att genom sprängning och/eller andra former av skadegörelse åstadkomma omfattande förstörelse av i huvudsak egendom som är av särskild betydelse för rikets förvaltning och dessutom genom åtgärder av angivet slag allvarligt störa anläggning för allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft”. Vidare skulle gärningarna som de förberett allvarligt kunnat skada Sverige. Syftet med gärningarna var enligt gärningsbeskrivningen att allvarligt destabilisera och förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska och sociala strukturer i Sverige och att fara för brottets fullbordan inte varit ringa.

De fyra greps efter att de krossat över 100 fönsterrutor på en skola utanför Västerås. Gruppen hade krossat fönster på offentliga lokaler i mellersta Sverige till en kostnad av ca 1.5 miljoner kronor.

Enligt åklagaren skulle infrastrukturen i Sverige förstöras. Attentat planerades mot bland annat Mälarenergis anläggning på Sjöhagsvägen i Västerås, Vattenfalls transformatorstation på Finnsletten i Västerås samt riksdagshuset, Rosenbad och Sagerska palatset. Av ett dokument, ”Revolution i välfärdsstaten”, som en eller flera av de åtalade upprättat, framgick att missnöjet med det nuvarande samhällssystemet var totalt. Av dokumentet framgick hur gruppen planerat en omstörtande verksamhet.

---

⁶¹ Dom i mål B 4027-04, avkunnad av Västmanlands tingsrätt i februari 2005.

Glaskrossningen var den första fasen i gruppens planer. Därefter skulle man starta fas två, som innebar sprängattentat och allmän förstörelse.

I domen är rubriken på åtalspunkten satt till förberedelse till terroristbrott. Men domstolen ansåg att gärningsbeskrivningen även innehöll påståenden om andra brott och prövade även detta; stämpling till terroristbrott enligt 23 kap. 2 § andra stycket BrB. Det hovrätten hade att ta ställning till var huruvida de tilltalade tillsammans beslutat att från skadegörelsebrott gå vidare med brottsplaner inspirerade av dokumentet "Revolution i välfärdsstaten" och utföra sabotage mot allmänna anläggningar. Med andra ord huruvida de åtalade tagit befattning med hjälpmedel på ett sådant sätt, att det skall anses utgöra förberedelse till sabotage eller om de kvalificerade rekvisiten är uppfyllda till förberedelse till terroristbrott alternativt stämpling till sådant brott. Domstolen hade också att ta ställning till huruvida fara för brottets fullbordan varit ringa eller inte. Detta är ett krav enligt 23 kap. 2 § för att de förberedande handlingarna skall leda till ansvar för brottsligt handlande.

I 4 § lagen om straff för terroristbrott kriminaliseras förberedelse och stämpling till terroristbrott. I 13 kap 12 § kriminaliseras också förberedelse och stämpling till andra brott, bl a sabotage.

4 § i terroristlagen hänvisar till 23 kap. 2 § brottsbalken 2 p. Enligt denna skall "den som, med uppsåt att utföra eller främja brott, skaffar, tillverkar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar, sammanställer eller tar annan liknande befattning med något som är särskilt ägnat att användas som hjälpmedel vid ett brott, i de fall det särskilt anges dömas för förberedelse till brottet, om han inte gjort sig skyldig till fullbordat brott eller försök". I det fall det särskilt anges, dömes för stämpling till brott. Med stämpling förstås, att någon i samråd med annan beslutar gärningen eller att någon söker anstifta annan eller åtar eller erbjuder sig att utföra den."

Enligt gärningsbeskrivningen har de fyra bl a fotograferat tilltänka mål och därefter sparat och redigerat bilderna i en dator. De har också införskaffat en karta över kraftnäten i Sverige och sammanställt en lista över åtgärder som skall föregå gärningarna. Man har dessutom sammanställt en beskrivning av konsekvenserna vid stora elavbrott. En av dem har också innehaft en apterad sprängkapsel i sin bostad och en annan en bultsax och en rånarluva.

Domstolen ansåg att åklagaren styrkt påståendena om konkreta åtgärder enligt gärningsbeskrivningen, vilka nämnts i stycket här ovan. Domstolen fann det också utrett att samtliga tilltalade tagit del av skriften "Revolution i välfärdsstaten". Domstolen menade också att innehavet av föremålen i sig inte visar att "man skaffat dem, tagit emot dem eller förvarat dem med uppsåt att begå brott av det slag som anges i gärningsbeskrivningen". Däremot ansåg inte domstolen något av föremålen vara att anse som särskilt ägnat att användas som hjälpmedel vid utförandet av brottet.

Mot den bakgrunden ogillades åtalet för förberedelse till terroristbrott redan på den punkten. Domstolen ansåg ingen straffbar förberedelse föreligga. Domstolen ogillade också åtalet för stämpling till terroristbrott. Domstolen ansåg det inte bevisat att de vid ingripandet tillsammans hade gett uttryck för ett gemensamt beslut att konkret begå ett brott enligt gärningsbeskrivningen.

Västmanlands tingsrätts dom överklagades inte. I mars 2005 beslutade chefsåklagare Thomas Häggström att inte överklaga domen.

9.2 Svea hovrätts dom B 3687-05⁶²

Den 3 oktober 2005 avkunnade Svea Hovrätt en dom mot två irakiska kurder. Svea Hovrätts dom överklagades till Högsta Domstolen men HD valde att inte pröva målet. Målet var det första enligt den nya svenska terroristlagen som överklagats till HD.

I hovrätten dömdes de åtalade för grov förberedelse till terroristbrott, grov förberedelse till allmänfarlig ödeläggelse och grovt brott mot lagen om finansiering av särskilt allvarlig brottslighet. Hovrätten sänkte straffen till fem respektive fyra och ett halvt års fängelse och livstids utvisning. I tingsrätten hade männen dömts till sju respektive sex års fängelse och livstids utvisning.

Åklagaren yrkade att de båda åtalade skulle dömas för förberedelse till terroristbrott enligt 4 § i lagen om straff för terroristbrott. 4 § i nya terroristlagen hänvisar till 23 kap. BrB. om försök, förberedelse och stämpling till brott mm.

Inledningsvis konstaterar hovrätten att det inte råder någon tvekan om att båda ingått i Ansar al-Íslams nätverk. Hovrätten konstaterar vidare, att det är bevisat att nätverket Ansar al-Islam utgör en terroristorganisation.

Vidare diskuterar hovrätten huruvida de åtalade tagit emot eller överfört pengar. Enligt 23 kap.2 § BrB kan den som ”med uppsåt att utföra eller främja brott, tar emot eller lämnar pengar eller annat som betalning för ett brott eller för att täcka kostnader för utförande av ett brott” dömas till förberedelse till brottet. Bestämmelsen anses omfatta lämnande av pengar med uppsåt att främja brott samt mottagandet av pengar med uppsåt att utföra brott. Däremot konstaterar hovrätten att lagen inte omfattar mottagandet av pengar med uppsåt att främja brott.

Hovrätten konstaterar att för att terroristbrott ska anses föreligga krävs att pengar skickats och kommit fram till Ansar al-Islam. För att ansvar för förberedelse till terroristbrott ska anses föreligga krävs också att de båda åtalade avsett att pengarna de överfört skulle komma att användas för

---

⁶² Dom i mål B 3687-05, avkunnad av Svea hovrätt 2005-10-03.

utförande av gärningar som utgör terroristbrott. Med andra ord att pengarna lämnats som betalning för sådana brott eller för att täcka kostnader för utförande av sådana brott. Dessutom krävs att fara för ett brotts fullbordan inte varit ringa.⁶³

I denna del anslöt sig hovrätten till tingsrättens bedömning. Tingsrätten⁶⁴ ansåg att det kunde hållas för visst ”att den hantering av pengar som tingsrätten funnit att Berzengi och Abdulla deltagit i utgjort led i en större verksamhet och skett med direkt uppsåt att pengarna skulle användas för särskilt allvarlig brottslighet som att beröva andra livet, att tillfoga andra svåra kroppsskador och att framkalla fara för annans liv och hälsa eller för omfattande förstörelse av annan egendom” Tingsrätten menade, att syftet med sådana handlingar inte kan vara annat än att injaga allvarlig fruktan hos en befolkningsgrupp eller att allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska eller konstitutionella strukturer i en stat, i detta fall staten Irak. Vidare menade tingsrätten, att för ansvar för föreberedelse till terroristbrott krävs inte att gärningsmännens uppsåt avsett en bestämd gärning, utan det räcker att uppsåtet avser att ett terroristbrott förr eller senare kommer till stånd. Mot den bakgrunden var det möjligt att döma de båda för förberedelse till terroristbrott även om det inte gått att styrka att de pengar som de handhaft använts vid ett speciellt attentat.

Hovrätten liksom tingsrätten ansåg det bevisat att de båda i Sverige samlat in pengar som de sedan skickat till terrororganisationen. Hovrätten ansåg det dock bara bevisat att 20 000 dollar nått terroristerna i Kurdistan. Mot bakgrund av detta dömde hovrätten dem både till förberedelse till terroristbrott avseende de 20 000 dollar som bevisligen överförts till terrororganisationen.

Hovrätten tog också ställning till om den resterande delen av pengarna där åklagaren inte förmått styrka överföring till Ansar-al-Islam även det utgjort brott. Detta skulle i så fall bedömas som brott mot lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall m.m. Jag har inte behandlat detta vidare.

---

⁶³ Dom i mål B 2965-04, avkunnad av Stockholms tingsrätt 2005-05-12.

⁶⁴ Dom i mål B 2965-04, Stockholms tingsrätt.

10 Slutsatser

Efter 11 september stod världen inför en svår säkerhetspolitisk och inte minst juridisk utmaning. Det var en utmaning med internationella dimensioner inom ramen för FN och EU. I min uppsats har jag velat peka på de straffrättsliga åtgärder som vidtogs på terrorismområdet efter den 11 september.

En central åtgärd var det rambeslut om bekämpande av terrorism som utarbetades inom EU och som senare mynnade ut i Lag (2003:148) om straff för terroristbrott. Den nya lagen arbetades fram snabbt och antogs med mycket kort varsel. Detta är kanske en av anledningarna till att man inte fullt ut lyckats definiera terrorismbegreppet. För många har det framstått som svårbegripligt att EU:s medlemsstater med sådan brådska stiftat terroristlagar. Lagrådet skrev häpnadsväckande nog i sitt yttrande över förslag till ny lag, att det inte fått nog tid att invända mot förslaget. Förvånande, anser jag, att det i hjärtat av det demokratiska Sverige tas sådana förhastade beslut att Lagrådet i efterhand bara får konstatera faktum.

Ett varningens finger höjdes från flera håll för att definitionen skulle komma att utvecklas på fel sätt och att oklarheter kring vad som skall anses utgöra terroristbrott skulle uppstå. Lagrådet ställde sig undrande till om den nya lagen i sin nuvarande tekniska utformning verkligen var nödvändig. Man föreslog istället att terroristbrotten skulle inrymmas under straffskärpningsreglerna i 29 kap. brottsbalken.

I min uppsats har jag fokuserat på 2 och 3 §, som rör just definitionen av terroristbrott. I dessa paragrafer har man försökt att definiera terrorism, men gränsdragningen mellan en gärning, som i sig utgör ett brott enligt uppräkningsen i 3 § i lagen och ett terroristbrott, kan fortfarande vålla vissa tolkningssvårigheter. I flera fall framgår det inte helt tydligt när de kvalificerade rekvisiten ska anses vara uppfyllda. De underlag för tolkning av lagen som finns idag är enligt 1 § i lagen rambeslutet och de radsuttalanden som gjordes i samband med rambeslutets antagande. Men inte heller där är det fullt ut preciserat vad som menas med exempelvis ”allvarligt skada”. Mest troligt är att fler handlingar än de som nämns i propositionen till lagen kan komma att omfattas av bestämmelsen.

Det objektiva rekvisitet ”allvarligt skada en stat eller mellanstatlig organisation” är inte helt tydligt formulerat. Lagrådet har i sitt yttrande över lagförslaget påpekat detta, varpå man i propositionens författningskommentar ytterligare försökt precisera begreppets innebörd och omfattning. I propositionen utgår man ifrån en abstrakt fara och kräver inte att någon allvarlig skada ska ha inträffat i det enskilda fallet. I propositionen räknar man också upp exempel på vad som kan anses utgöra en allvarlig skada. Det är dock inte närmare förklarat hur tillämpningen skall gå till. Hur

skiljer man en allvarlig skada från en vanlig skada? Det är alltså upp till domstolarna att avgöra detta. I propositionen skrivs att rekvisitet ska tolkas restriktivt. Det sagda innebär enligt propositionen att de kvalificerade rekvisit som ställs upp i 2 § skall tolkas restriktivt och att domstolen, vid bedömningen om huruvida en gärning är att betrakta som terroristbrott, ska göra denna bedömning mot bakgrund av rambeslutets syfte, dess beaktandesatser och rådsuttalandet. Lagrådet å sin sida "har svårt att tro att den restriktiva tolkning av det objektiva rekvisitet som anges i författningsskomentaren är förenligt med rambeslutets syfte". Mot bakgrund av detta anser jag att rekvisitet framstår som otydligt och kan ge upphov till tolkningsproblem.

Även en brottslig gärning riktad mot en enstaka person kan anses allvarligt skada en stat eller mellanstatlig organisation. Men i propositionen ges ingen närmare förklaring till vem den personen kan vara. Vilken anställning/position i samhället eller vilket förtroendeuppdrag krävs? I uppsatsen har jag redogjort för propositionens innebörd av begreppet "allvarligt skada en stat eller en mellanstatlig organisation". Begreppet innebär att gärningen ska utgöra en svår påfrestning på staten eller den mellanstatliga organisationen. Det behöver dock inte vara en gärning som skadar de grundläggande strukturerna i ett samhälle. I paragrafen inryms också väsentliga allmänintressen och allvarliga störningar i exempelvis försörjningssystem, allmänna kommunikationsnät och elförsörjning. Mot bakgrund av detta kan man fråga sig om enskilda representanter för dessa områden också ska omfattas av begreppet.

Lagens definition av terrorism i den del som rör kriminalisering av själva uppsåtet, de så kallade subjektiva rekvisiten, 2 § p. 1-3, är inte heller helt tydliga. Se ovan kapitel 6.1.2. Punkt 1 föreskriver att avsikten med gärningen skall vara att "injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp". I propositionen framgår att med befolkningsgrupp åsyftas bland annat en etnisk minoritet eller ett folkslag. Även en mer begränsad krets personer omfattas av begreppet. Men var ska gränsen gå? Vilka grupper i samhället omfattas av begreppet? En distinktare förklaring till gränsdragningen mellan en befolkningsgrupp och andra samhällsgrupper skulle behövas.

I den nya svenska lagen krävs, för att ett brott ska gå från vanligt brott till terroristbrott, att vissa syften är uppfyllda. Gärningarna som utgör terroristbrott enligt 3 § i nya lagen var redan innan lagen kom kriminaliserade i svensk rätt. Det som har tillkommit är själva motivet till gärningarna. Enligt den nya lagen är det avsikterna som kriminaliseras och egentligen inte själva gärningen. Vad gärningsmannen avser med gärningen har nu alltså blivit ett tvunget rekvisit.

Den nya lagen kommer att ställa stora krav på domstolarna eftersom samma gärning enligt 3 §, beroende på uppsåtet, kan dömas antingen enligt den nya lagen eller enligt brottsbalken med betydligt lägre straffskala. Det finns risk att domstolarnas avgöranden blir godtyckliga och ungefärliga i

bedömningen kring avsikten med en viss persons handlande, då varken rambeslutet eller propositionen ger exakta svar.

En av rättsstatens grundläggande rättsprinciper är Legalitetsprincipen. Denna princip innebär att en lag som straffbelägger en handling måste vara tydlig, klar och precis. Mot bakgrund av ovan nämnda finns det inslag i lagen som enligt min uppfattning inte är i överensstämmelse med principen.

Med oklarheter kring vad som kan anses ”allvarligt skada”, och där det kan bli godtyckligt vad avsikten med en viss handling är, finns det i förlängningen en risk att man skapar en rättsordning där någon som utövar sina grundläggande rättigheter kan komma att klassas som terrorist.

Det kan också föreligga risk för att rambeslutet avseende en persons avsikt tolkas olika i olika demokratiska samhällen. I uppsatsen har jag pekat på organisationen Greenpeace som dömdes för terroristbrott enligt den nya danska strafflagen som infördes 2002. Att straffa en icke-våldsorganisation som Greenpeace med en lag som är avsedd att bekämpa terrorism känns varken särskilt ändamålsenligt, förutsägbart eller demokratiskt. Domen kränker yttrandefriheten för Greenpeace, som använder sig av en fredlig form av civil olydnad, vilket hitintills varit accepterat. Mot bakgrund av EU:s rambeslut om bekämpande av terrorism, vilket fattades gemensamt av alla medlemsländer, är danska hovrättens dom svårförståelig. I rambeslutet framgår tydligt att med terroristbrott avses uppsåtliga handlingar som genom sin eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en organisation. Också i rådets uttalande, som arbetades fram i anslutning till rambeslutet, framgår att ”personer som utövar sin grundläggande rätt att lägga fram sina åsikter, även om de begår brott när det utövar en sådan rätt, ska inte tolkas in i terroristbegreppet”.

Märkligt nog skrivs i propositionen att ”som Lagrådet påpekar finns det emellertid skillnader i de olika språkversionerna av rambeslutet. Enligt regeringens uppfattning är skillnaderna dock inte av sådan natur att rambeslutets innebörd blir oklar. Bl a har den danska språkversionen av artikel 1.1 i rambeslutet en utformning som stämmer med den engelska och i motiven till den danska lagstiftningen anges att bestämmelsen i artikel 1 måste anses innebära en förpliktelse för medlemsstaterna att särskilt kriminalisera terrorism”. Mot den bakgrunden är det svårt att förstå hovrättens resonemang. Skiljer sig de nationella lagarna efter rambeslutets införlivande så mycket åt att Greenpeace-organisationen i Sverige anses utöva sin yttrandefrihet med en fredlig form av civil olydnad, medan handlandet på andra sidan sundet uppfattas som terrorism?!

Exemplet ovan torde inte kunna återfinnas i Sverige, då vi enligt svensk lag inte straffar juridiska personer för vad deras medlemmar företar sig, bortsett från företagsboten. Men i propositionen diskuteras kring utvidgningen av domsrätten: ”Det kan uppfattas som en brist i lagstiftningen att svenska domstolar inte har kompetens i fråga om brott som begås utom riket i

näringsverksamhet som utövas av en juridisk person med hemvist i Sverige.”

Men problemet kvarstår ändå i viss mån. De handlingar organisationen dömts för såsom varande terroristbrott har ändå av danska hovrätten uppfattats som handlingar kvalificerade enligt den danska terroristlagen. Oavsett om det är organisationen Greenpeace som dömts eller personerna i fråga har man genom domen kommit till en punkt, där människor som utövat sina fri- och rättigheter omfattas av terrorismdefinitionen i vårt grannland Danmark. Med den inställning danska hovrätten har, torde våra demonstranter vid EU-toppmötet i Göteborg 2002, när de utövar sina fri- och rättigheter, även de kunna omfattas av den danska terroristlagstiftningen.

Man kan fråga sig när Sverige kan komma att ställas inför detta problem?! I ett annat samhällsklimat och med en annan regering torde detta inte vara otänkbart. Tendenserna hördes redan i Europa under spanska ordförandeskapet där den spanska utredningsgruppen uttalar sig om demonstranter vid bl a EU-toppmöten.

I min uppsats har jag belyst två avkunnade domar enligt den nya lagen. I domen från Västmanlands tingsrätt konstateras, att inget av hjälpmedlen, varken var för sig eller tillsammans, är att se som straffbar förberedelse. Därför diskuterar jag inte heller vidare kring rekvisiten i andra paragrafen i den svenska terroristlagen.

I Stockholms tingsrätts dom som sedan överklagats till hovrätten vill jag kommentera hanteringen av begreppet ”allvarligt skada”. Tingsrätten väljer i sin dom att inte skriva ut det objektiva rekvisitet ”allvarligt skada” en stat eller mellanstatlig organisation. Domaren väljer istället att beröra rekvisitet genom att skriva att ”hanteringen av pengarna skett med direkt uppsåt att pengarna skulle användas för särskilt allvarlig brottslighet som att beröva andra livet”. Domaren tar här fasta på det som skrivs i propositionen rörande det objektiva rekvisitet. Här skrivs att vad som skall anses vara ett terroristbrott avgörs av det objektiva rekvisitet. Detta innebär att endast mycket allvarliga gärningar kan betraktas som terroristbrott. Regeringen har i det remitterade förslaget till författningskommentar till förslaget till lag om terroristbrott sagt, att det objektiva rekvisitet i princip är det samma som det som avses i punkt 3 av de subjektiva rekvisiten. Med andra ord att allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska och sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation. I tingsrätts dom torde, likt regeringens mening, det objektiva rekvisitets effekt i mångt och mycket sammanfalla med det subjektiva rekvisitet. Dock kan rekvisitet vara tillämpligt på ett större antal gärningar än motsvarande de i tredje punkten om man läser den slutgiltiga författningskommentaren. Vidare har domaren i målet exempelvis skrivet att våldet riktat sig ”mot oliktankande och utförts urskillningslöst mot en stor skara människor”. Ett exempel som enligt propositionen just omfattas av begreppet ”allvarligt skada”.

Rambeslutet utarbetades i mycket snabb takt. Likaså den svenska terroristlagen som följde på rambeslutet. Terrorismen är ett hot mot demokratin och vi har rätt att försvara oss. Men det gäller att handla på ett sätt som står i proportion till hoten. Rambeslutet om bekämpning av terrorism var så långtgående att det hade varit önskvärt att rättssakkunniga och lagrådet hade fått tid att mer ingående granska det.

Nödvändigheten av att bekämpa terrorismen står mot nödvändigheten av att upprätthålla rättssäkerheten. Möjligheterna att försvara sig mot politiska och religiösa extremister är små; personer som är beredda att begå martyrdöden i kamp mot fienden är svåra att hindra. Min bedömning är att lösningen inte enbart är att införa lagar och definitioner utan att också försöka eliminera en av de främsta orsakerna till olika typer av terrorism, nämligen fattigdomen i världen och de stora skillnaderna mellan fattiga och rika.

För att bemöta och förhindra terrorismen gäller fortfarande intensivt samarbete över gränserna. Terrorismen är ett hot mot rättsstaten, friheten och demokratin. Vi måste försöka försvara oss mot hoten, men hur vi lyckas beror på hur vi själva bemöter hoten.

11 Avslutande kommentar

I min uppsats har jag redogjort för vilka straffrättsliga åtgärder som attackerna den 11 september givit upphov till dels på EU-nivå, dels på nationell nivå. Min uppsats har varit koncentrerad till det rambeslut om bekämpande av terrorism, som antogs inom EU i kölvattnet av terrorattackerna den 11 september, och till den svenska följdlagstiftningen som rambeslutet senare mynnade ut i.

Lagen om straff för terroristbrott antogs i Sverige 1 juli 2003 och är alltså en förhållandevis ny lag. I uppsatsen har jag pekat på att rambeslutet likaväl som den nya lagen antogs med mycket kort varsel efter den 11 september. Jag har relativt ingående redogjort för rambeslutets innehåll då detta låg till grund för den nya lagen.

I uppsatsen har jag sedan redogjort för den nya svenska terroristlagen. Jag har koncentrerat min framställning på paragraferna 2 och 3, som rör definitionen av terroristbrott. Jag har redogjort för de rekvisit som krävs för att ett terroristbrott ska anses föreligga och också hur andra och tredje paragrafen ska tolkas utifrån första paragrafen samma lag. Jag har valt att redogöra även för 4 §, som bland annat rör förberedelse till terroristbrott, eftersom detta behandlas i de domar jag presenterar. Jag har också redogjort för de invändningar och den kritik som riktats mot lagen. Avslutningsvis har jag belyst två avkunnade domar för att se hur lagen har tillämpas i praktiken.

Bilaga A

Lag (2003:148) om straff för terroristbrott

[Fakta & Historik]

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av Europeiska unionens rambeslut om bekämpande av terrorism av den 13 juni 2002 (2002/475/RIF)2.

2 § För terroristbrott döms den som begår en gärning som anges i 3 §, om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,
2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra år och högst tio år, eller på livstid.

Är brottet mindre grovt, är straffet fängelse, lägst två år och högst sex år.

Om ett högre lägsta straff för gärningen har föreskrivits i <http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm> brottsbalken , gäller vad som sägs där i fråga om lägsta straff.

3 § Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, 3 kap. 1 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm> brottsbalken

,

2. dråp, 3 kap. 2 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm> brottsbalken

,

3. grov misshandel, 3 kap. 6 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm> brottsbalken

,

4. människorov, 4 kap. 1 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm> brottsbalken

,

5. olaga frihetsberövande, 4 kap. 2 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm> brottsbalken

,

6. grov skadegörelse, 12 kap. 3 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

7. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

8. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

9. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

10. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

11. flygplatsabotage, 13 kap. 5 b §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

12. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

13. olovlig befattning med kemiska vapen, 22 kap. 6 a §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

,

14. uppsåtligt vapenbrott, 9 kap. 1 § vapenlagen (1996:67),

15. brott enligt 21 § tredje stycket lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor,

16. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,

17. brott enligt 18 och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,

18. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 14-17,

19. olaga hot, 4 kap. 5 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1-18.

4 § För försök, förberedelse eller stämpling till samt underlåtenhet att avslöja terroristbrott döms till ansvar enligt 23 kap.

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

5 § Om någon begår ett brott enligt 8 kap. 1, 4-6 §§, 9 kap. 4 § eller 14 kap. 1 och 3 §§

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott skall detta, om gärningen inte omfattas av ansvar enligt 2 eller 4 § eller medverkan till sådana brott, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp och enligt bestämmelserna i 29 kap. 2 §

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19620700.htm>brottsbalken

, beaktas som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet.

6 § Utbyte av brott enligt denna lag skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller vad någon tagit emot som ersättning för kostnader i samband med sådant brott, om mottagandet utgör brott enligt denna lag. I stället för det mottagna får dess värde förklaras förverkat.

7 § Egendom som använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller som frambringats genom sådant brott får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller om det finns andra särskilda skäl. Detsamma gäller

1. egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse eller stämpling,
2. egendom vars användande utgör brott enligt denna lag, eller
3. egendom som annars någon tagit befattning med på ett sätt som utgör sådant brott.

I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat. Lag (2005:319).

EU:s rambeslut om bekämpande av terrorism, Preamblel och paragraf 1.

Bilaga B 32002F0475

Rådets rambeslut av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism

Europeiska gemenskapernas officiella tidning nr L 164 , 22/06/2002 s. 0003 - 0007

Rådets rambeslut

av den 13 juni 2002

om bekämpande av terrorism

(2002/475/RIF)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR FATTAT DETTA
RAMBESLUT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 29, artikel 31 e och artikel 34.2 b i detta,

med beaktande av kommissionens förslag(1),

med beaktande av Europaparlamentets yttrande(2), och

av följande skäl:

(1) Europeiska unionen bygger på de allmängiltiga värdena mänsklig värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Den grundar sig på principerna om demokrati och om rättsstaten, principer som är gemensamma för medlemsstaterna.

(2) Terrorismen är en av de allvarligaste överträdelserna av dessa principer. I La Gomera-förklaringen, som antogs vid rådets informella möte den 14 oktober 1995, fördöms terrorismen som ett hot mot demokratin, mot det fria utövandet av de mänskliga rättigheterna och mot den ekonomiska och sociala utvecklingen.

(3) Alla eller vissa medlemsstater är parter i ett antal konventioner om terrorism. I Europarådets konvention av den 27 januari 1977 om bekämpande av terrorism betraktas terroristbrott inte som politiska brott, som brott förknippade med politiska brott eller som brott inspirerade av politiska motiv. Förenta nationerna har antagit konventionen om bekämpande av bombattentat av terrorister av den 15 december 1997 och konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism av den 9 december 1999. För närvarande pågår inom Förenta nationerna förhandlingar om ett utkast till en övergripande konvention mot terrorism.

(4) På Europeiska unionens nivå antog rådet den 3 december 1998 rådets och kommissionens handlingsplan för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa(3). Vidare bör hänsyn tas till rådets slutsatser av den 20 september 2001 samt den handlingsplan mot terrorism som antogs av Europeiska rådets extra möte den 21 september 2001. En hänvisning till terrorism gjordes i slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors den 15-16 oktober 1999 och från Europeiska rådet i Santa Maria da Feira den 19-20 juni 2000. Terrorism nämndes också i kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet om halvårsuppdateringen av resultattavlan för framstegen i skapandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen (andra halvåret 2000). Dessutom antog Europaparlamentet den 5 september 2001 en rekommendation om bekämpande av terrorism. Vidare bör det erinras om att de ledande industriländerna (G7) och Ryssland vid sitt möte i Paris den 30 juli 1996 förordade 25 åtgärder för att bekämpa terrorismen.

(5) Europeiska unionen har vidtagit många särskilda åtgärder för att bekämpa terrorism och organiserad brottslighet: rådets beslut av den 3 december 1998 om att ge Europol i uppdrag att behandla brott som begåtts eller misstänks bli begångna i samband med terroristaktiviteter som riktar sig mot liv, hälsa, personlig frihet och egendom (4), rådets gemensamma åtgärd 96/610/RIF av den 15 oktober 1996 om att upprätta och föra ett register över specialiserad kompetens, skicklighet och sakkunskap när det gäller att bekämpa terrorism för att underlätta samarbetet om att bekämpa terrorism mellan Europeiska unionens medlemsstater (5), rådets gemensamma åtgärd 98/428/RIF av den 29 juni 1998 om inrättande av ett europeiskt rättsligt nätverk (6) med ansvar för frågor om terroristbrott (se särskilt artikel 2), rådets gemensamma åtgärd 98/733/RIF av den 21 december 1998 om att göra deltagande i en kriminell organisation i Europeiska unionens medlemsstater till ett brott (7) samt rådets rekommendation av den 9 december 1999 om samarbete i kampen mot finansiering av terroristgrupper (8).

(6) En tillnärmning av definitionen av terroristbrott bör ske i alla medlemsstater, inbegripet definitionen av brott som begås av terroristgrupper. Dessutom bör påföljder och sanktioner som återspeglar allvaret i sådana brott föreskrivas för fysiska och juridiska personer som begått eller är ansvariga för sådana brott.

(7) Regler om jurisdiktion bör fastställas för att säkerställa att terroristbrottet kan bli föremål för en effektiv lagföring.

(8) Offren för terroristbrott är sårbara, och särskilda åtgärder bör därför vidtas med tanke på dem.

(9) Eftersom målen för den föreslagna åtgärden inte i tillräcklig grad ensidigt kan uppnås av medlemsstaterna och de därför på grund av

behovet av ömsesidighet bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta rambeslut inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

(10) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheterna, såsom de säkerställs i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, och som de följer av de författningensliga traditioner som är gemensamma för medlemsstaterna såsom principer i gemenskapsrätten. Unionen iakttar de principer som fastställs i artikel 6.2 i Fördraget om Europeiska unionen och avspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitel VI i denna. Inget i detta rambeslut kan tolkas som om syftet vore att begränsa eller hindra de grundläggande rättigheterna eller friheterna, t.ex. strejkrätt, mötesfrihet, föreningsfrihet eller yttrandefrihet, inbegripet rätten att tillsammans med andra bilda fackföreningar och ansluta sig till sådana fackföreningar för att försvara sina intressen och den därmed sammanhängande rätten att demonstrera.

(11) Detta rambeslut reglerar inte de väpnade styrkornas verksamhet under en väpnad konflikt enligt definition i internationell humanitär rätt, av vilken denna regleras, och en stats väpnade styrkors verksamhet när de utövar sina officiella uppgifter, i den mån denna regleras av andra regler i internationell lagstiftning.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Terroristbrott och rättigheter och grundläggande principer

1. Varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att de uppsåtliga handlingar som avses i punkterna a-i och som genom sin art eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en internationell organisation skall betraktas som terroristbrott i enlighet med brottsbeskrivningarna i nationell lagstiftning, när de begås i syfte att

- injaga allvarlig fruktan hos en befolkning,

- otillbörligen tvinga offentliga organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling, eller

- allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation,

a) angrepp mot en persons liv som kan leda till döden,

b) allvarliga angrepp på en persons fysiska integritet,

- c) människorov eller tagande av gisslan,
- d) förorsakande av omfattande förstörelse av en regeringsanläggning eller offentlig anläggning, transportsystem, infrastruktur, inklusive datasystem, en fast plattform belägen på kontinentalsockeln, en offentlig plats eller privat egendom, som kan komma att utsätta människoliv för fara eller förorsaka betydande ekonomiska förluster,
- e) kapning av luftfartyg och fartyg eller andra kollektiva transportmedel eller godstransportmedel,
- f) tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av skjutvapen, sprängämnen eller kärnvapen, av biologiska eller kemiska vapen, samt, när det gäller biologiska och kemiska vapen, forskning och utveckling,
- g) utsläpp av farliga ämnen eller orsakande av brand, översvämningar eller explosioner, vilka utsätter människoliv för fara,
- h) att störa eller avbryta försörjningen av vatten, elkraft eller andra grundläggande naturresurser, när detta utsätter människoliv för fara,
- i) hot om att utföra någon av de handlingar som räknas upp i punkterna a-h.

2. Detta rambeslut skall inte kunna ha som effekt att skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsprinciperna i enlighet med vad som fastställs i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen på något sätt ändras.

Litteraturförteckning

Offentligt Tryck

Brottsbalken- häfte: Straff- och processrätt, Juridiska fakulteten, Lund 2002

Lag (2003:148) om straff för terroristbrott

Lagrådet - yttrande över förslag till lag om terroristbrott - Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2002-12-13

Justitiedepartementets betänkande Ds 2002:35 Straffansvar för terroristbrott
Brottsbalk (1967:700)

Justitiedepartementet, Internationellt samarbete mot terrorism,
Faktablad Ju01-17, november 2001

Regeringens proposition 2002/03:38, Straffansvar för terroristbrott

Regeringens proposition 2001/02:135 Sveriges antagande av rambeslut om bekämpande av terrorism

Svenska Helsingforskommittén för Mänskliga Rättigheter och Frivilligorganisationernas fond för mänskliga rättigheter – yttrande 2002-10-04 över betänkandet Ds 2002:35 Staffansvar för terroristbrott och Skuggrapport till den svenska regeringens uppföljningsrapport till FN:s människorättskommitté

Domar

Dom i mål B 2965-04, avkunnad i Stockholms tingsrätt 2005-05-12

Dom i mål B 3687-05, avkunnad i Svea Hovrätt 2005-10-03

Dom i mål B 4027-04, avkunnad av Västmanlands tingsrätt i januari 2005

Artiklar

”Terroristdåd snabbar på EU-samarbetet” – Utrikesdepartementet
http://www.utrikes.regeringen.se/lopsedel/terrorism/eu_samarbete.htm

Pehrson, Lennart, ”Den enes terrorist den andres frihetskämpe”,

DN 2001-10-04, <http://www.dn.seDNet/articles>

Daléus, Lennart, "Greenpeace föll i danska hovrätten – därmed är yttrandefriheten hotad", 2006-02-12, Borås Tidning

Inger, Arenander, "Greenpeace åtalas med ny terroristlag", 2005-06-09, Nyheter från Sveriges Radio – Ekot, <http://www.sr.se/cgi-bin/ekot/artikel.asp?artikel=635984>

Forminsano, Marco, "Is Greenpeace a terrorist organization under EU law?" 2005-06-14, CHALLENGE – Liberty and security, <http://www.libertysecurity.org/article283.html>

Sveriges riksdag/EU-upplysningen, "EU:s terrorbekämpning", <http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate>

"Fem år efter attackerna mot USA – 11 september präglar världen än", 2006-09-11, Svt.se/fördjupning

Svanebro, Karin, "Terroristdom mot Greenpeace är ett hot mot demokratin", 2005-06-18, Stockholms fria tidning, <http://www.stockholmsfria.nu/modules.php?name=Artikel&id=4232>

Litteratur

Bring, Ove, *En rätt till väpnat självförsvar mot internationell terrorism?* SvJT vid Stockholms Universitet, årgång 13, 2001-02 NR 2

Ekéus, Rolf, *Det nya kriget – mellan islamiska terrorister och västvärlden*, Kungliga krigsvetenskapsakademins handlingar och tidskrift, 2001, nr. 6

Flyghed, Janne, *Tid att besinna sig*, Brottsförebyggande rådets tidskrift Apropå, 2001/5

Hjort, Jenny. 2003. *Propositioner & riksdagsprotokoll, kommittédirektiv & SOU-serier – om offentligt tryck och politiskt beslutsfattande i riksdagen*, Stockholm: Statsvetenskapliga Institutionen, Stockholms universitet

Jervas, Gunnar, *Terrorismen – ett hot i tiden*, Världspolitikens dagsfrågor Nr: 2, 1997, Utrikespolitiska Institutet 1997

Jervas, Gunnar. 2003. *Terrorismens tid*, Stockholm: SNS Förlag
Svenska Akademin. 1997. *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*, Stockholm: Norstedts Förlag

Ljung, Bo, *Världen efter den 11 september – en snabbstudie*,
Militärvetenskapsakademin 2001

Kumm, Björn. 2003. *Terrorismens historia*, Lund: Historiska Media

Dokument från EU

Europeiska unionens rambeslut om bekämpande av terrorism av den 13 juni 2002 (2002/475/RIF)2.

Europeiska rådets slutsatser och handlingsplan av den 21 september 2001,
SN 140/01

Europeiska Unionens råd, Kampen mot terrorismen,
http://www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=406&lang=sv

Kommissionens förslag till Rådets rambeslut om bekämpande av terrorism
EGT C 332 E, 27.11.2001, s. 300

Maastrichtfördraget i dess lydelse enligt Amsterdamfördraget,
Europafördrag, tredje upplagan, Stockholm: Norstedts Juridik Ab 1998

Resolution 1373 (2001) – adopted by the Security Council, United Nations,
at its 4385th meeting on the 28 September 2001

Rådets uttalande som tagit till rådets protokoll i samband med att
rambeslutet antogs den 13 juni 2002

UN-ODCCP, United Nations Office for Drug Control and Crime
Prevention, Newsletter December 2001 – *An action against terrorism*

